

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему **«ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ
ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МЕДІАОСВІТИ»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0112-з
спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
освітньо-професійної програми
«Педагогіка вищої школи» В. І. Зейналова

Керівник: професор кафедри педагогіки та
психології освітньої діяльності, професор,
д.пед.н. _____ Г. В. Локарева

Рецензент: доцент кафедри педагогіки та
психології освітньої діяльності, доцент,
к.пед.н. _____ І.В. Козич

Запоріжжя

2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології
Кафедра педагогіки та психології освітньої діяльності
Рівень вищої освіти магістерський
Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»
Освітньо-професійна програма «Педагогіка вищої школи»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Зейналовій Валерії Ісраїлівні

1. Тема роботи: «Формування загальнокультурних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи засобами медіаосвіти»
керівник роботи Локарева Г. В., д. пед. н., професор
затверджена наказом ЗНУ від «26» вересня 2023 року № 1504-с

2. Строк подання студентом роботи: _____

3. Вихідні дані до роботи: матеріали виробничої практики, аналіз та синтез наукових джерел

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) розглянути сутність та особливості теоретичних засад формування загальнокультурної компетентності; дослідити сучасний стан використання медіаосвіти як засобу формування загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи та проаналізувати практики використання медіаосвіти початкової школи; визначити рівень сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів, зокрема засобами медіаосвіти; розробити методичні рекомендації для підвищення рівня загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи; проаналізувати отримані результати та висвітлити основні висновки щодо продовження вдосконалення використання засобів медіаосвіти у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.

5. Перелік графічного матеріалу: рисунок «Понятійний ланцюжок дослідження», рисунок «Взаємозалежність компонентів», 1 таблиця з результатами дослідження.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Локарева Г.В.	08.11.22 р.	08.11.22 р.
Розділ 1	Локарева Г.В.	21.12.22 р.	21.12.22 р.
Розділ 2	Локарева Г.В.	17.04.23 р.	17.04.23 р.
Висновки	Локарева Г.В.	13.11.23 р.	13.11.23 р.

7. Дата видачі завдання: _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та систематизація матеріалу	листопад	виконано
2	Написання вступу	грудень	виконано
3	Написання розділу 1	лютий-березень	виконано
4	Написання розділу 2	травень-вересень	виконано
5	Написання висновків	жовтень	виконано
6	Оформлення роботи	жовтень	виконано
7	Рецензування, нормоконтроль	листопад	виконано
8	Захист	грудень	

Студент _____ Зейналова В. І.

Керівник роботи _____ Локарева Г. В.

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Козич І. В.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 48 с., 2 рисунка, 1 таблиця, 31 джерело, 5 додатків.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати основи формування загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи, дослідити використання медіа, визначити рівень сформованості загальнокультурної компетентності, створити методичні рекомендації для підвищення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх учителів початкової освіти.

Предмет дослідження: процес використання засобів медіаосвіти у формуванні загальнокультурних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та синтез наукових джерел з проблеми, яка досліджується, метод узагальнення, спостереження, систематизація; емпіричні – порівняння, що дозволить нам на основі проведеного дослідження розробити методіку; констатувальний зріз: методи тестування ,анкетування - дозволили розробити методичні рекомендації щодо формування загальнокультурної компетентності.

Практичне значення роботи полягає в розробці методичних рекомендацій щодо формування загальнокультурної компетентності у майбутніх вчителів початкової школи засобами медіаосвіти.

Галузь використання: ЗВО I-IV рівня акредитації.

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ, МЕДІАОСВІТА, ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ, МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ.

SUMMARY

Zeinalova V. I. Formation of General Cultural Competences of Future Primary School Teachers by Means of Media Education.

The qualification work consists of an introduction, 2 parts, findings, a list of references (31 items).

In today's world of rapid change and globalization, the task of education is to prepare students for life in a culturally diverse environment. Primary school teachers play a key role in educating the younger generation, and their ability to understand and appreciate different cultures becomes an important element of the educational process.

The concept of the “New Ukrainian School” emphasizes the development of key competencies necessary for personal growth in society, active civic participation and the identification of the creative potential of an individual. The formation of general cultural competence will be facilitated by taking into account the long-term cultural and artistic experience of generations, the expansion of intellectual and spiritual levels by studying the cultural heritage of one's own and other nations.

The purpose of the study: to theoretically substantiate the foundations of the formation of general cultural competence of future primary school teachers, to investigate the use of media, to determine the level of formation of general cultural competence, to create methodological recommendations for increasing the level of general cultural competence of primary school teachers.

The research tasks:

1) consider the essence and peculiarities of the theoretical foundations of the formation of general cultural competence;

2) to investigate the current state of using media education as a means of forming general cultural competence of future primary school teachers and to analyze the practices of using primary school media education;

3) to determine the level of formation of general cultural competence of future teachers, in particular by means of media education;

4) to develop methodological recommendations for increasing the level of general cultural competence of future primary school teachers;

5) to analyze the obtained results and highlight the main conclusions regarding the continued improvement of the use of media education tools in the professional training of future primary school teachers.

Object of research: professional training of future teachers of primary education.

The subject of the study: the process of using media education tools in the formation of general cultural competences of future primary school teachers.

Part 1 “Theoretical foundations of the formation of general cultural competence of future primary school teachers” the content of the phenomenon “general cultural competence” is characterized and disclosed, media education is considered as an aspect of the pedagogical process and a means of forming general cultural competence, the practice of using media education in primary school is analyzed.

Part 2 “Experimental and practical aspects of general cultural competence of future primary school teachers” the state of formation of general cultural competence of future primary school teachers was determined, methodical recommendations were made for increasing the level of general cultural competence of primary school teachers.

The practical significance of the work consists in the development of methodological recommendations for the formation of general cultural competence in future primary school teachers by means of media education.

Keywords: general cultural competence, media education, innovative technologies of primary school teachers, training methods.

ЗМІСТ

Вступ.....	8
Розділ 1. Теоретичні основи формування загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкових класів.....	11
1.1. Характеристика та зміст феномену «загальнокультурна компетентність».....	11
1.2. Медіаосвіта як аспект педагогічного процесу та засіб формування загальнокультурної компетентності.....	17
1.3. Практика використання медіаосвіти початкової школи.....	23
Розділ 2. Експериментально-практичні аспекти загальнокультурної компетентності майбутніх учителів початкових класів.....	32
2.1. Сформованість загальнокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи	32
2.2. Методичні рекомендації для підвищення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи.....	40
Висновки.....	53
Список використаних джерел.....	56
Додатки.....	59

ВСТУП

У сучасному світі, де відбуваються швидкі зміни та глобалізація, завдання освіти полягає в тому, щоб підготувати учнів до життя в культурно різноманітному середовищі. Вчителі початкової школи відіграють ключову роль у навчанні підростаючого покоління, і їхнє вміння розуміти та цінувати різні культури стає важливим елементом освітнього процесу.

Концепція «Нової української школи» робить акцент на розвитку ключових компетентностей, необхідних для особистісного зростання в суспільстві, активної громадянської участі та виявлення творчого потенціалу особистості. Формуванню загальнокультурної компетентності сприятиме врахування багаторічного культурно-мистецького досвіду поколінь, розширення інтелектуального та духовного рівнів шляхом вивчення культурних надбань свого та інших народів.

Загальнокультурна компетентність є важливою складовою серед усіх компетентностей майбутніх спеціалістів.

Медіаосвіта надає учням можливість не лише вивчати культуру та традиції інших народів, а й активно взаємодіяти з ними через використання різноманітних медіаресурсів. Цьому присвячено чимало наукових праць: і це підтверджують багато авторів, зокрема Р. Шиян, О. Савченко, М. Корнієнко, С. Крамаровська, І. Зарецька.

Медіаосвіта відіграє ключову об'єднуючу роль у забезпеченні освіти, охопленні гуманітарних і культурних цінностей.

Актуальність даної роботи підтверджується численними дослідженнями: М. Вашуленко, Г. Ломаковської, Т. Єресько, Ю. Ривкінда, Г. Проценко, Н. Морзе, І. Шумілової, Г. Шпиталевської, А. Ткачова, Т. Мороз, І. Чемерис, Е. Шорт, О. Овчарук, К. Корсак, Н. Єсінової, І. Гриценко, О. Дубасенюк, О. Квітка,

Незважаючи на широкий науково-педагогічний інтерес до розглянутої

теми, загальнокультурна компетентність є важливою складовою серед усіх компетентностей майбутніх спеціалістів, яка розкрита недостатньо, тому ми визначили тему дослідження: формування загальнокультурних компетентностей майбутніх вчителів початкових класів засобами медіаосвіти.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати основи формування загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи, дослідити використання медіа, визначити рівень сформованості загальнокультурної компетентності, створити методичні рекомендації для підвищення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх учителів початкової освіти.

Предмет дослідження: процес використання засобів медіаосвіти у формуванні загальнокультурних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи.

Для досягнення поставленої мети ми ставимо перед собою такі **завдання:**

1. Розглянути сутність та особливості теоретичних засад формування загальнокультурної компетентності.
2. Дослідити сучасний стан використання медіаосвіти як засобу формування загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи та проаналізувати практики використання медіаосвіти початкової школи.
3. Визначити рівень сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів, зокрема засобами медіаосвіти.
4. Розробити методичні рекомендації для підвищення рівня загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи.
5. Проаналізувати отримані результати та висвітлити основні висновки щодо продовження вдосконалення використання засобів медіаосвіти у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та синтез наукових джерел з

проблеми, яка досліджується, метод узагальнення, спостереження, систематизація; емпіричні – порівняння, що дозволить нам на основі проведеного дослідження розробити методику; констатувальний зріз: методи тестування ,анкетування - дозволили розробити методичні рекомендації щодо формування загальнокультурної компетентності.

Теоретичне значення роботи полягає в комплексному підході до формування загальнокультурних компетентностей майбутніх учителів початкової школи засобами медіаосвіти, визначенні поняття медіаосвіти та практик використання медіаосвіти початкової школи.

Практичне значення роботи полягає в розробці методичних рекомендацій щодо формування загальнокультурної компетентності у майбутніх вчителів початкової школи засобами медіаосвіти.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

1.1. Характеристика та зміст феномену «загальнокультурна компетентність»

Сучасність дуже різноманітна та динамічна у своєму прояві, що висуває перед особистістю певні вимоги до всіх проявів життєдіяльності в соціумі. Загальнокультурна компетенція є однією із важливих складових загальної культури особистості, що прагне не просто жити, а й самовдосконалюватись та сприяти розвитку суспільства.

Дослідниця Г. Локарева підкреслює значущість втілення нових підходів до процесу створення матеріальних та духовних цінностей: «Коли мова йде про загальну культуру особистості, то це, перш за все, засвоєння соціальної спадщини, усіх тих надбань, які напрацьовано людством у всіх сферах життєдіяльності. Загальна культура віддзеркалює характер, особливості й рівень свідомості людини, її поведінки та діяльності. Визначальною ознакою цього рівня є творче вирішення будь-яких завдань, пов'язаних із реалізацією та втіленням нових підходів до процесу створення матеріальних та духовних цінностей» [13, с. 37].

Такі поняття як «культура», «компетентність», «загальнокультурна компетентність», «загальнокультурна компетентність вчителів початкових класів» стали ключовими поняттями нашого дослідження. З метою визначення змісту «феномену загальнокультурна компетентність» розглянемо детально характеристику цих понять.

Культурні процеси і явища відрізняються складністю і багатоплановістю. Тому у сучасній науці нараховується багато визначень

культури. Нижче ми наведемо найбільш поширені визначення поняття «культура» відповідно до певних галузей знань.

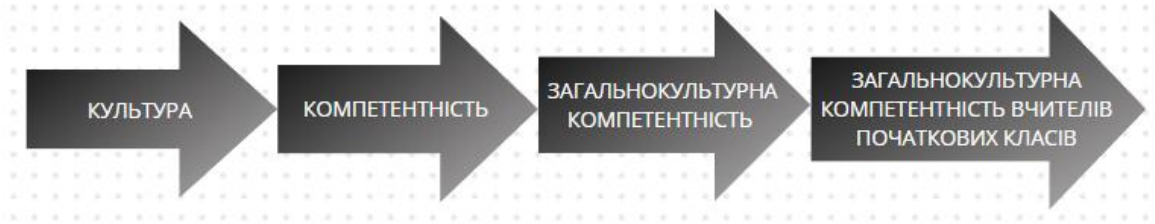

Рисунок 1.1. Понятійний ланцюжок дослідження

Давньогрецькі філософи Платон, Протагор, Полібій і китайський філософ Сима Цянь вважали, культуру частиною божественної природи і її виявом. Подібно будь-якій живій істоті, культура народжується, живе і вмирає, а етапи її розвитку нагадують зміну пори року.

За Великим тлумачним словником української мови: «Культура – сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії. Рівень розвитку суспільства у певну епоху. Те, що створюється для задоволення духовних потреб людини» [3, с. 596].

За українським педагогічним словником : «Культура це – сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності. У вузькому розумінні культура – це сфера духовного життя суспільства, що охоплює насамперед систему виховання, освіти, духовної творчості (особливо мистецької), а також установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування (школи, вузи, клуби, музеї, театри, творчі спілки, товариства тощо). Водночас під культуру розуміють рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності» [4, с. 182].

Григорій Сковорода висунув теорію, згідно з якою культура – це три світи: перший – світ природи, другий світ – це людська спільнота і світ окремої людини, третій світ – це Біблія. Філософ вважав, що все в світі, включаючи Біблію, має подвійну природу – зовнішню, видиму, і внутрішню,

які являють собою дуалістичний світ вічного і тлінного, доброго і злого, піднесеного та приниженого тощо.

Б. Малиновський, як і Е. Тейлор, вважає, що культура є інтегральною цілісністю, яка складається із споживчих засобів і благ, творчих принципів різних груп, людських навичок та ідей, вірувань і звичаїв.

У теперішніх реаліях у культурологічній думці домінує представлення про культуру як про цілісну систему явищ, що ставляться на протигагу природі. Одночасно різні підходи до визначення поняття «культура», розбіжності поглядів вчених наукових дисциплін, свідчать про багатобічність цього феномена.

Зміни в освіті, свідками, учасниками та творцями яких ми є, спонукають до перебудови всіх складових підвищення якості освітнього процесу. Затвердження Міністерством освіти і науки України концепції «Нова українська школа» у 2016 році, затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти у 2018 році, активне обговорення проєкту Закону України «Про загальну середню освіту». запустило незворотні процеси в освіті, які вже торкнулися вищої школи.

Зараз професійно-педагогічна діяльність вчителів початкової школи характеризується зосередженням на формуванні певних компетентностей здобувачів освіти, тому вважаємо за необхідне проаналізувати назване поняття у контексті педагогічної діяльності.

Компетентність (від лат. *competens* (*competentis*) – належний, відповідний), за матеріалами словника іншомовних слів, означає поінформованість, обізнаність, авторитетність [22].

Компетентність, що характеризується властивістю за широким значенням компетентний здобувач освіти, тобто:

1) такий, що має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований;

2) який має певні повноваження; повноправний, повновладний – вживається у Глумачному словнику української мови [23].

У Державному стандарті початкової загальної освіти компетентність розуміється як набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається зі знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [6].

Український педагог Н. Мойсеюк вважає, що «компетентність – якість особистості, яка необхідна для якісної продуктивної діяльності в певній сфері» [14, с. 639].

Вона наголошує, що до складу компетентності входять не абстрактні загальні та предметні вміння та навички, а конкретні життєві, які будуть необхідними людині будь-якого віку чи фаху.

У своїй статті Г. Локарева висловлює свою позицію стосовно детермінації сутності понять «компетентність», а саме: «Компетентність – це інтегрована якість особистості, сформована на певному рівні завдяки цілеспрямованому процесу засвоєння природносоціальної інформації, яка стає набуттям у формі знань, умінь, навичок, досвіду, та дає змогу отримати позитивний результат у відповідній сфері діяльності» [13, с. 38].

Проведений аналіз терміну «компетентність» підтверджує, що поняття взаємодіє з особистістю, визначаючи її здатність високоякісно виконувати завдання. Компетентність не лише містить повну готовність учасника освітнього процесу до нестандартних ситуацій, але й є кінцевим результатом особистісних характеристик, що формуються під впливом внутрішніх чинників, таких як вагомий досвід і цінності. Це більше, ніж перехід від теорії, знань до дій – компетентність представляє собою цілісну якість особистості, відображаючи бажання, готовність і здатність вирішувати проблеми у реальній діяльності. Особистість бере на себе відповідальність за ефективність своєї роботи, і це відбувається через призму її власної системи цінностей, що індивідуалізує компетенції та впливає на результати діяльності.

Г. Андріанова визначає, що загальнокультурна компетентність – уміння створювати основи духовно-моральної поведінки в своїй сім'ї, школі, регіоні, країні, а також порівнювати національну культуру з культурою інших регіонів

та країн, розвивати розуміння та повагу до інших націй.

О. Пометун стверджує, що загальнокультурна компетентність – охоплене поняття, привласнених індивідом основ культури як сфери духовного життя людей, уміння самостійно виробляти принципи своєї діяльності, поведінки, спілкування, орієнтації на найкращі зразки загальнолюдської і національної культури.

Базуючись на загальнокультурному підході, Л. Хоружа аналізує сутність загальнокультурної компетентності в контексті культури взаємодії, визначаючи її зміст через суб'єктивно ціннісну систему знань, моральні якості людини, що забезпечують адекватність розуміння й оцінювання ситуації з погляду особистісних і загальнозначущих цінностей [31].

«Коли йдеться про загальнокультурну компетентність конкретної особистості, зазначає О. Крутенко, мається на увазі, що ця компетентність виявляється як складне особистісне утворення, яке охоплює знання та орієнтації на цінності національної і світової культури, а саме: повагу до традицій, злагоду між людьми, толерантність, уміння почути і зрозуміти інших; здатність орієнтуватися на загальнолюдські цінності у власній поведінці та міжособистісних відносинах» [11 с. 6].

Загальнокультурна компетентність визначається еволюцією особистості і суспільства, створюючи спільне полотно міжособистісних зв'язків і глибоке освоєння культурних надбань. Вона вбирає в себе принципи толерантності, розвиває аналітичні та оцінювальні навички в контексті національних, європейських і світових досягнень у науці та культурі. Разом з тим, ця компетентність сприяє орієнтації в культурному та духовному середовищі українського суспільства, використовуючи засоби міжкультурної взаємодії.

Розглянувши та проаналізувавши поняття «культура», «компетентність», «загальнокультурна компетентність» не було знайдено нами серед джерел визначення поняття «загальнокультурна компетентність вчителів початкових класів».

Спираючись на основні поняття Нової української школи в контексті

досліджуваної проблеми, нами було визначено зміст поняття: «загальнокультурна компетентність вчителя початкових класів» це – професійна здатність, яка демонструє глибоке розуміння культурного контексту розвитку суспільства, здатність до впровадження культурних аспектів у навчальний процес початкової школи, формуючи в учнів не тільки знання, а й ключові вміння та навички, ціннісні орієнтири на міжкультурну взаємодію у контексті сучасного освітнього простору.

Отже, формування загальнокультурної компетентності вчителів початкових класів можливо різноманітними способами: проходження вчителями курсів, семінарів чи тренінгів, присвячених аспектам загальнокультурної компетентності, поєднання навчання з відвідуванням культурних заходів, виставок, концертів для більш глибокого розуміння різних аспектів культури, використання вчителями онлайн-ресурсів, книг, статей, що розширюють їхні знання про культури світу та різноманітними засобами медіаосвіти.

Рисунок 1.2. Взаємозалежність компонентів

І саме медіазасоби в Новій українській школі потребують використання нових технологій, які забезпечують успішне формування загальнокультурної компетентності. Тому ми вважаємо актуальним звернути увагу саме на медіаосвіту як аспект педагогічного процесу та засіб формування загальнокультурної компетентності.

1.2. Медіаосвіта як аспект педагогічного процесу та засіб формування загальнокультурної компетентності

Медіаосвіта в Україні становить необхідну складову освітнього процесу, спрямовану на розвиток медіакультури та готовність особистості до безпечної та продуктивної взаємодії із сучасною масовою інформаційною системою. Це охоплює як традиційні, так і новітні засоби масової інформації, враховуючи стрімкий розвиток інформаційних технологій.

На сьогодні в Україні вже затверджено «Концепцію впровадження медіаосвіти», а також продовжується Всеукраїнський експеримент з широкомасштабним впровадженням наскрізної медіаосвіти в педагогічну практику. Медіаосвітній компонент також інтегровано у стандарти початкової освіти та професійної підготовки, зокрема для педагогів.

Крім того, в країні діють різноманітні громадські організації, які отримують грантову підтримку і проводять різноманітні заходи, такі як тренінги, вебінари, воркшопи. Основний акцент здійснюється на вивченні різних аспектів психології масової комунікації, кіберсоціалізації підлітків, цифрової безпеки старшокласників, а також медіаризиків та медіазалежностей. Але питання медіаосвіти як аспекту саме педагогічного процесу розглянуто недостатньо.

Медіаосвіта в Україні не лише визнається як важлива частина освіти, але і активно розвивається та впроваджується на різних рівнях навчання, сприяючи формуванню інформаційно-комунікаційних навичок серед населення.

Концепція медіаосвіти в Україні визначає свою головну мету у сприянні розбудові ефективної системи медіаосвіти. Ця система має виступати фундаментом гуманітарної безпеки держави, сприяти розвитку та консолідації громадянського суспільства, а також протидіяти зовнішній інформаційній агресії. Основним завданням є всебічна підготовка дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною медіа-системою.

За Концепцією, медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на

формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [9].

Згідно концепції ми сформуваємо основні цілі медіаосвіти:

1. Сприяти формуванню критичного мислення та незалежності у рішеннях особистості.
2. Розкривати здатності до осмисленого сприйняття, ефективної оцінки, глибокого розуміння та аналізу медіатекстів.
3. Готувати індивіда до життя в демократичному суспільстві, виховуючи розуміння важливості активної громадянської участі.
4. Розвивати знання про соціальні, культурні, політичні та економічні контексти медіатекстів.
5. Навчати ефективному декодуванню медіатекстів та критичному аналізу інформації.
6. Сприяти розвитку комунікативних здібностей та вмінь ефективного спілкування.
7. Заохочувати естетичне сприйняття, вміння оцінювати та розуміти медіатексти, а також виокремлювати естетичні якості у них.
8. Виховувати навички самовираження засобами медіа.
9. Розвивати вміння ідентифікувати та інтерпретувати медіатексти, проводити експерименти з технічним використанням медіа та створювати власні медіапродукти / тексти.
10. Передавати теоретичні знання про медіа та медіакультуру.
11. Забезпечувати усвідомлення історичних аспектів розвитку медіа та медіакультури.

Тобто, медіаосвіта визначається як ключовий інструмент у формуванні сучасного, інформованого та відповідального громадянина, здатного взаємодіяти з медіа в об'єктивний та критичний спосіб.

Дослідниця О. Коневщинська, вивчаючи погляди українських дослідників у галузі медіапедагогіки, зазначає, що Н. Габор, Л. Масол, Б. Потятинник, Г. Онкович та ін. під медіаосвітою розуміють надбання студентами знань у галузі інформології (науки про процеси і закони створення, передачі й обробки інформації) і засобів масової інформації, яким не надається професійна спрямованість [8].

Погляд на мету медіаосвіти, орієнтований лише на зменшення можливостей маніпуляції свідомістю, може вважатися застарілим, оскільки сучасний підхід визнає більше аспектів і завдань цього напрямку. У сучасних умовах медіаосвіта стала більш широкою та комплексною, враховуючи різноманітні аспекти сучасного медіапростору.

Сучасна медіаосвіта спрямована не лише на захист від маніпуляцій, але і на розвиток критичного мислення, навичок аналізу інформації, творчості та взаємодії з медійним середовищем. Замість визначення лише захисних механізмів, акцент розміщується на створенні позитивного підходу до медіа, формуванні медіакомпетентності, що включає в себе розуміння медіа, вміння взаємодіяти з ними та створювати власний медіаконтент.

Такий підхід дозволяє не лише уникнути негативного впливу медіа, а й використовувати його для власного освітнього та інформаційного розвитку. Медіаосвіта в сучасному розумінні ставить за мету створення освіченої, критично мислячої аудиторії, здатної ефективно взаємодіяти з інформацією та розвивати власний медійний досвід.

Важливу роль у становленні та розвитку медіаосвіти відіграло ЮНЕСКО. Вважається, що вперше термін «медіаосвіта» був вжитий у 1973 р. на спільному засіданні сектору інформації ЮНЕСКО та Міжнародної ради з кіно та телебачення.

У документах ЮНЕСКО вказується, що медіаосвіта – це навчання теорії та практичним умінням для опанування сучасними мас-медіа, які розглядаються як частина специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці; її слід відрізнити від використання медіа як допоміжних

засобів у викладанні інших галузей знань, таких як, наприклад, математика, фізика чи географія.

Також одним з ключових понять дослідження є «медіаграмотність». Це поняття було сформульоване в американському освітньому просторі як одне з ключових для дисциплін, пов'язаних з масовими комунікаціями. Необхідність виокремлення такого виду грамотності обумовлене стрімким зростанням невідповідності між запропонованими системою мас-медіа життєвими цінностями і реальними, суспільними цінностями, які поступово втрачають значущість для сучасної молоді.

Навички медіаграмотності використовуються в різних напрямках педагогічної діяльності з використанням різних медіатекстів. Медіаграмотність має допомагати вирішувати різні соціально-педагогічні завдання із залученням різних мас-медіа.

Однією з особливостей медіаграмотності, на думку В. Поттера, є врахування досвіду. Дослідник підкреслює, що чим більше в особистості досвіду спілкування з медіа, тим більшим є її потенціал до розвитку високого рівня [20].

Тому досліджуючи тему формування загальнокультурних компетентностей майбутніх вчителів початкової ланки ми вважаємо, доцільним використання засобів медіаосвіти. Важливо, щоб підхід до формування був системним та охоплював різноманітні аспекти медіакультури та культурної різноманітності. На нашу думку теоретично формування загальнокультурної компетентності вчителів за допомогою медіаосвіти може бути здійснене через врахування ключових принципів та концепцій:

- Розуміння культурної теорії: вчителі повинні мати глибоке розуміння культурної теорії, яка включає в себе аспекти культурології, соціології та антропології. Медіа може бути використано для представлення різних культурних контекстів та аспектів сучасного суспільства.

- Вивчення культурної диверсифікації: вчителі повинні бути ознайомлені з різноманіттям культур та визнавати різниці, що існують між ними. Медіа

може слугувати інструментом для дослідження, аналізу та розуміння цієї диверсифікації.

- Розвиток культурного розуміння через медіаформати: використання різноманітних медіаформатів, такі як фільми, документальні стрічки, відеоігри та інші мультимедійні ресурси, щоб збагатити культурний досвід вчителів початкової школи.

- Створення уроків та матеріалів для медіаосвіти: розробляти уроки, вправи та матеріали, які допомагають вчителям вивчати та обговорювати аспекти різних культур через медіа. Це може бути аналіз фільмів, дослідження медіаартефактів чи створення власного медіапроєкту, що відображає культурні цінності.

- Підтримка критичного мислення: заохочення вчителів розглядати медіатексти з критичною перспективою, розуміти їхні культурні підтексти та визначати можливі стереотипи чи упередження.

- Освіта з медіаграмотності та культурної грамотності: включення в навчання елементи медіаграмотності та культурної грамотності, що допомагають вчителям розрізняти та розуміти різні культурні вирази через медіа.

- Практика мультикультурної комунікації: проведення тренінгів та семінарів, націлені на розвиток навичок мультикультурної комунікації та взаєморозуміння, зокрема через медіаплатформи.

Формування загальнокультурної компетентності вчителів через медіаосвіту має сприяти їхньому глибокому розумінню культурного різноманіття та розвитку навичок, необхідних для ефективної роботи в сучасному багатокультурному оточенні.

Медіаосвіта виступає важливим аспектом педагогічного процесу та ефективним засобом формування загальнокультурної компетентності серед учнів. Враховуючи зростаючу роль медіа в сучасному суспільстві, розвиток медіаграмотності та культурного розуміння стає невід'ємною частиною освіти. Розглянувши «Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні» нами було

визначено ключові аспекти, які визначають роль медіаосвіти в педагогічному процесі та формуванні загальнокультурної компетентності:

1. Розвиток медіаграмотності: медіаосвіта надає вчителям знання та навички, необхідні для розуміння, аналізу та критичного сприйняття різноманітних медіатекстів. Це включає в себе розуміння природи інформаційних джерел, розвиток критичного мислення та вміння ефективно використовувати медіа для отримання та обробки інформації.

2. Сприяння культурному розумінню: медіаосвіта допомагає вчителям розрізняти та розуміти різні культурні вирази, перспективи та цінності через використання медіапродуктів. Вона сприяє відкриттю різних культур, ідей та поглядів, що важливо для формування толерантності та взаєморозуміння.

3. Стимулювання творчості: медіаосвіта може викликати творчий підхід до навчання, надихаючи використовувати медіа для вираження своїх ідей, створення власного контенту та обговорення культурних питань.

4. Розвиток комунікативних навичок: використання медіа у навчальному процесі сприяє розвитку комунікативних навичок. Це включає в себе вміння ефективно взаємодіяти з іншими, виражати свої думки та сприймати інші точки зору через медіуми.

5. Інтеграція технологій: медіаосвіта активно використовує технології для підвищення доступу до інформації, стимулювання активності та розвитку цифрової грамотності.

6. Підтримка індивідуалізації: медіаосвіта дозволяє враховувати індивідуальні інтереси, стилі навчання та потреби, дозволяючи їм вибирати медіаформати, які найбільше відповідають їхнім особистим уподобанням.

7. Сприяння активному громадянству: медіаосвіта формує вчителів як активних громадян, здатних критично оцінювати інформацію, приймати обдумані рішення та впливати на своє оточення через медіа.

Медіаосвіта, інтегрована в педагогічний процес, сприяє розширенню горизонтів знань, розвитку навичок та формуванню загальнокультурної компетентності.

Можна визначити, що в контексті сучасного освітнього середовища роль медіаосвіти для вчителів початкової школи стає визначальною. Вона не тільки розширює професійні горизонти вчителів, а й сприяє їхній загальнокультурній компетентності, що важливо для ефективного навчання та виховання учнів.

Медіаосвіта допомагає вчителям початкової школи усвідомлювати важливість використання медіа у навчанні та вихованні, розвивати навички критичного вибору та аналізу медіатекстів. Вона сприяє формуванню у вчителів глибокого розуміння ролі медіа в сучасному світі, а також розвитку їхніх інноваційних підходів до педагогічної діяльності.

Зазначимо, що медіаосвіта для вчителів початкової школи стає засобом, який сприяє не лише актуалізації методичної бази, а й підвищенню їхньої культурної компетентності. Інтеграція медіа у педагогічний процес дозволяє вчителям ефективніше взаємодіяти з учнями, створювати стимулююче навчальне середовище та відкривати нові можливості для творчого розвитку своїх учнів.

Отже, медіаосвіта для вчителів початкової школи визначається як ключовий елемент їхнього професійного зростання та розвитку. Вона стає каталізатором для підвищення загальнокультурної компетентності, сприяючи формуванню освіченої, критично мислячої педагогічної громади, готової відповідати викликам сучасного освітнього середовища.

1.3. Практика використання медіаосвіти початкової школи

Дослідження практики використання медіаосвіти в початковій школі є важливим кроком у напрямку розуміння та удосконалення педагогічних підходів до викладання в епоху цифрової трансформації.

Досліджуючи дану тему, ми зрозуміли, що впровадження медіаосвіти в початковій школі зараз відбувається за допомогою різноманітних підходів та методів, які враховують сучасні тенденції та вимоги до освітнього процесу. Ми

виокремили найпопулярніші стратегії:

1. Інтеграція в навчальні предмети:

- Вчителі впроваджують медіаосвіту в рамках навчальних предметів, створюючи уроки, де використовуються мультимедійні матеріали, відео, аудіо та інші медіатексти.

- Наприклад, уроки з використанням відомих мультфільмів для вивчення літератури чи використання географічних документалок для вивчення географії.

2. Проектні роботи та дослідження:

- Учні залучаються до проектних робіт, де вони використовують медіаресурси для дослідження обраної теми.

- Наприклад, створення презентацій, відео або аудіо-проектів, де учні демонструють свої знання та розуміння.

3. Вивчення медіаграмотності:

- Введення уроків та модулів, спрямованих на розвиток медіаграмотності. Учні вчаться аналізувати та критично сприймати інформацію, розрізняти різні види медіатекстів.

- Використання інтерактивних ігор та завдань для вивчення аспектів цифрової безпеки та розуміння реклами в медіа.

4. Використання цифрових платформ та інструментів:

- Вчителі використовують цифрові платформи та інструменти для створення інтерактивних уроків та завдань.

- Використання відеоконференцій для спільного вивчення матеріалів або спілкування з експертами.

5. Розвиток творчості через медіа:

- Сприяння творчого розвитку учнів через створення власних медіапроектів, від малюнків чи історій до відео чи аудіозаписів.

- Використання інтерактивних технологій для створення власних мультимедійних творів.

6. Підготовка вчителів:

В ході спостереження за навчальною діяльністю в Запорізькій ЗОШ І-ІІІ ступенів №69 ЗМР впровадження медіаосвіти в початковій школі базується на ідеї розвитку критичного та творчого мислення учнів у контексті сучасного медіапростору. Вчителі активно використовують ці підходи для підвищення медіаграмотності та розвитку учнів у динамічному інформаційному середовищі. Під час дослідження у початковій школі на заняттях з метою формування загальнокультурної компетентності поряд із використанням традиційно відомих ігор (популярних, дидактичних, сюжетно-роздумних тощо) вчителі реалізують медіаосвітні, розроблені на основі модифікованого медіаматеріалу: книги для дітей (українські народні казки, пізнавальна та дидактична література для дітей дошкільного віку); прозорі плівки; слайд-шоу; документальні, художні та мультфільми. Модифікація наближає ігрове завдання до рівня конкретної дитини та полегшує його розуміння.

Наприклад, під час уроку з навчання грамоти у 1 класі вчитель використала мультимедійну навчальну гру «Озвучка». Мета вправи: розвиток сприймання медіатексту, фантазії та творчої уяви. Для гри вчитель завчасно створив презентацію PowerPoint з фрагментів мультфільму. Після того, діти розподілили ролі, вони почали працювати над виразом казки. Вчитель використала казку «Колобок», яка була легкою для втілення та принесла купу позитивних емоцій.

Під час дослідження ми звернулись до типових освітніх програмах, створених на основі Державного стандарту початкової освіти, НУШ-1 (керівник О. Савченко) та НУШ-2 (керівник Р. Шиян) визначено обов'язкові вимоги, що дають очікувані результати. В обох програмах між рядками вмісту визначено відповідний рядок: «Медіарозвідка». Хоча програми мають дещо іншу структуру, очікувані результати наприкінці 2-го та 4-го класів є порівнянними.

Нами розглянуто зміст типових освітніх програм і це дозволило зробити висновок, що вони обидві охоплюють усі обов'язкові результати стандарту та приділяють достатню увагу роботі зі змістом і формою мультимедійних текстів. Однак у типовій навчальній програмі, створений під керівництвом Р. Шияна,

більш детально поставлено питання аналізу форми медіатексту (використання в ньому голосу, музичного супроводу, фонових шумів, кольорів, спецефектів тощо). мультимедійний текст). Стосовно матеріалу медіатексту вчителю пропонується звернути увагу на розвиток такої навички, яка є спільною для всіх ключових компетентностей, як-от критичне мислення (визначати правдоподібність подій і висловлювань, описаних у медіатексті, розрізняти факти та судження) у простому мультимедійному тексті.

Порівняння очікуваних результатів змістової лінії «Досліджуємо медіа» типових освітніх програм для початкової школи на прикладі 2-4 класів.

Типова навчальна програма, створена під керівництвом О. Савченко для другого класу:

- сприймає і аналізує прості медіапродукти;
- аналізує зміст і форму простих медіапродуктів; усвідомлювати, про що вони; визначає, кому і для чого призначений медіапродукт;
- пояснює зміст вербальної та невербальної інформації в медіапродукції;
- висловлює свої думки та почуття щодо медіапродуктів, які слухає або дивиться (комікси, дитячі журнали, реклама);
- створює прості мультимедійні продукти (листівки, текстові повідомлення, фотоколажі тощо) за допомогою інших [25].

Типова навчальна програма, створена під керівництвом Р. Шияна для другого класу:

- аналізує зміст і форму простого мультимедійного тексту (фото, фотоколажу, листівки, карикатури), виявляє (за допомогою вчителя) очевидні ідеї в простих мультимедійних текстах ;
- спостерігати за використанням кольору, музики та анімації в мультимедійному тексті;
- визначає, для кого і для чого призначений мультимедійний текст;
- визначає тему та основну думку простих візуальних медіатекстів;
- висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих мультимедійних текстів (фото,

мультфільмів, комп'ютерних ігор, реклами тощо);

- висловлює власні думки та почуття щодо прочитаних простих мультимедійних текстів (коміксів, дитячих журналів, реклами тощо);

- створює нескладну аудіовізуальну продукцію (презентує роботу гуртка, робить оголошення зі сцени, повідомляє новини через гучномовець тощо) з допомогою вчителя, враховує мету та аудиторію;

- створює з допомогою вчителя прості візуальні медіапродукти (фотографія, листівка, комікс, книга, стіннівка, колаж тощо) з урахуванням мети та аудиторії [27].

Типова навчальна програма, створена під керівництвом О. Савченко для 4 класу:

- критично сприймає доступні медіатексти; визначає призначення та цільову аудиторію окремих медіапродуктів; -декодує (інтерпретує) повідомлення в простих мультимедійних текстах, виявляє очевидні ідеї;

- висловлює власні точки зору на події, явища, предмети, цінності, представлені в медіатексті;

- пояснює, чи змінилися під впливом медіатексту власні уявлення чи думки щодо теми повідомлення і як; - створює прості мультимедійні продукти, враховує мету та аудиторію;

- аналізує (в парах і групах) враження від створеного медіа продукту [26]

Типова навчальна програма, створена під керівництвом Р. Шияна для четвертого класу:

- визначає призначення простого медіатексту (усної реклами, аудіокниги, мультфільму, комп'ютерної гри), пояснює, кому він адресований ;

- визначає правдоподібність подій і висловлювань, описаних у медіатексті, з урахуванням власного досвіду;

- визначає роль формальних елементів (голос, музичний супровід, фонові шуми, кольори, спецефекти тощо) для розуміння змісту;

- розрізняє факти та судження в простому медіатексті, виділяє інформацію, яка вас цікавить;

- описує друк змісту та форми мультимедійного тексту;
- висловлює власні погляди на події, явища, предмети, цінності, викладені в простому медіатексті;
- оцінює вплив на власне сприйняття окремих елементів медіатексту;
- пояснює, чи змінилося під впливом медіатексту чиєсь уявлення чи думка щодо теми повідомлення і як саме;
- самостійно та в групі створює прості звукові медіапродукти (презентує групову роботу, робить оголошення зі сцени, повідомляє новини через гучномовець тощо);
- створює прості візуальні медіапродукти (фотографія, листівка, комикс, книга, стіннівка, колаж тощо) самостійно та в групі з урахуванням мети та аудиторії;
- створює тексти з простих аудіовізуальних носіїв (відеозапис вистави, вистави, екскурсії, інтерв'ю) з допомогою вчителя, враховує мету та аудиторію;
- використовує різні форми подання простих мультимедійних текстів [28].

На основі типових освітніх програм також створені модельні навчальні плани окремих предметів, наприклад «Українська мова», «Літературне читання» чи інтегрований лінгволітературний курс «Українська мова» та відповідні підручники, які пропонують учителям певну систему роботи з медіатекстами та будь-якими навчальними медіа, а також із самими медіатекстами. Але наявність навчальних матеріалів не вирішує для вчителя проблеми мотивації учнів до роботи з мультимедійним текстом, вибору форм організації учнів чи отримання зворотного зв'язку.

За результатами дослідження, у підручниках для початкової школи, що вказані нижче детально вказується на зазначену освітню галузь та формування загальнокультурної компетентності засобами медіаосвіти та за якою типовою освітньою програмою вони написані:

1. М. Вашуленко, Г. Ломаковська, Т. Єресько, Ю. Ривкінд, Г. Проценко (типова освітня програма авторського колективу під керівництвом Р. Шияна);

2. М. Корнієнко, С. Крамаровська, І. Зарецька (типова освітня програма авторського колективу під керівництвом О. Савченко);

3. Н. Морзе, О. Барна (типова навчальна програма авторського колективу під керівництвом О. Савченко);

4. О. Іщенко, О. Ващенко, Л. Романенко, О. Кліщ (типова освітня програма авторського колективу під керівництвом Р. Шияна);

5. О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко (типова освітня програма авторського колективу під керівництвом Р. Шияна);

6. І. Жаркова, Л. Мечник, Л. Роговська, Л. Пономарьова, О. Антонов (типова освітня програма авторського колективу під керівництвом О. Савченко);

7. В. Вдовенко, Н. Котелянець, О. Агеєва (типова освітня програма авторського колективу під керівництвом О. Савченко).

У підручниках з інформатики, авторами якого є М. Корнієнко, С. Крамаровська, І. Зарецька, звертається увага учнів на те, як ми отримуємо інформацію, якими способами її подання, які дії ми можемо виконувати по відношенню до інформації. , які є пристрої для роботи з інформацією, що інформація правдива і неправдива.

Нами було розглянуто зміст підручників, які містять в собі способи передачі інформації і початковій школі. Наприклад у підручниках «Я досліджую світ», авторами якого є М. Вашуленко, Г. Ломаковська, Т. Єресько, Ю. Ривкінд, Г. Проценко, кількома реченнями описано інформаційний світ. Представлено визначення інформації, а також те, як вона сприймається, якою має бути інформація та які дії ми можемо вжити з нею, також аналізуються правила етикету та безпеки в Інтернеті та схема пошуку інформації в Інтернеті, зокрема йдеться про Україну та про те, як захистити своє особисте життя.

Н. Морзе та О. Барна розглядають інформаційний аспект ЗМІ у своєму підручнику в першому розділі «Інформація». Автори розповідають учням про те, що таке інформація, її види та значення, як її отримати, що таке правдива та неправдива інформація, як її відрізнити, як правильно спілкуватися та

обмінюватися інформацією, навіть в Інтернеті.

Розвиток медіаграмотність на окремих прикладах, розуміння правдивих і неправдивих тверджень та особистої інформації найбільш розкрито у підручниках авторів О. Іщенко, О. Ващенко, Л. Романенко та О. Кліш. В них представлені методики декодування пропедевтичної інформації на прикладах рекламних зразків, плакатів тощо. У розділі «Ви автор. «Плагіат» формує початкові знання про авторське право. Крім того, автори не обійшли увагою питання пошуку інформації та безпеки в Інтернеті.

Автори підручника «Я досліджую світ», О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко акцентують увагу на способах передачі повідомлень, значенні інформації, зіставленні фактів і домислів. Тут також є приклади, на яких студенти вчаться розуміти ту чи іншу інформацію у вигляді інфографіки та розвивають уміння декодувати інформаційні повідомлення.

І. Жаркова, Л. Мечник, Л. Роговська, Л. Пономарьова, О. Антонов у своєму підручнику пояснюють учням, що таке інформація, як з нею працювати (зберігати, передавати, захищати) та її види. Значним є розділ підручника «Використання Інтернету для отримання інформації та спілкування». Правдива і неправдива інформація».

У підручнику В. Вдовенко, Н. Котелянець, О. Агеєвої на початку є розділ «Екологічний світ та інформація», де міститься інформація про те, що таке інформація та яке її значення в нашому житті. Автори, зокрема, звертають увагу на види інформації: звукову, текстову і графічну; надати інформацію про інформацію (правдиву, недоречну, фантастичну). Завдяки пункту «Дії з інформацією» учні дізнаються про її сприйняття, обробку, зберігання, передачу.

Розуміння інформації, викладеної у вищезгаданих підручниках, досягається на основі теоретичного матеріалу та практичних завдань.

Використання засобів медіаосвіти в початковій школі не обмежуються тільки роботою в межах уроків Я досліджую світ чи інформатики, вчителі нової української школи створюють пізнавальне навчальне середовище, яке активно взаємодіє з сучасними технологіями та забезпечує комплексний розвиток

особистості учня і на інших уроках. Вчителі активно застосовують такі засоби медіаосвіти:

1. Електронні підручники та мультимедійні ресурси: використання електронних підручників, які поєднують текстовий матеріал із зображеннями, відео та аудіофайлами, сприяє сприйняттю інформації та залученню учнів до навчання.

2. Віртуальні тури та екскурсії: організація віртуальних екскурсій або використання віртуальних турів дозволяє учням вивчати нові теми через інтерактивний досвід.

3. Відеолекції та відкриті уроки: використання відеоматеріалів для викладання складних концепцій або влаштування відкритих уроків, де учні мають можливість спілкуватися з експертами чи експлуатувати інтерактивні елементи.

4. Створення медіапроектів: учні можуть створювати власні медіапроекти, такі як презентації, відео, аудіозаписи, що сприяє розвитку творчості та комунікативних навичок.

5. Ігрові технології: застосування ігрових технологій в навчальному процесі сприяє активному залученню учнів, розвитку критичного мислення та розваговій формі навчання.

6. Організація віртуальних лекцій та майстер-класів: проведення віртуальних лекцій чи майстер-класів за участю відомих фахівців розширює обізнаність та мотивує учнів до самостійного вивчення.

Отже, використання засобів медіаосвіти в початковій школі за принципами Нової Української Школи стає суттєвим компонентом освітнього процесу. Це дозволяє створити стимулююче середовище для навчання, розвивати ключові навички та готувати учнів до активної участі в сучасному інформаційному суспільстві. Наступні кроки в педагогічній діяльності полягають в постійному удосконаленні та розвитку таких практик, а також у подальшому науковому обґрунтуванні їхньої ефективності для забезпечення якісної освіти для молодших школярів.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

2.1. Сформованість загальнокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи

Діагностика рівня загальнокультурної компетентності вчителів є важливим етапом в оцінці їхніх знань, умінь та відношення до культурного спадщини та сучасної культури. Для визначення рівня сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи нами був розроблений діагностичний комплекс. Комплекс містить тести та відкриті анкетування. Цей комплекс допоміг виявити:

- рівні сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи;
- знання культурної спадщини;
- оцінку знань майбутніх вчителів щодо важливих культурних подій, традицій;
- вміння інтегрувати культурні аспекти у навчальний процес;
- вміння майбутнього вчителя використовувати різноманітні методи та ресурси для інтеграції культурних аспектів у свої уроки;
- критичне мислення;
- аналіз майбутніх вчителів на предмет їхнього критичного ставлення до культурних явищ, включаючи їхню спроможність розрізняти різні точки зору та оцінювати різні культурні вирази;
- здатність розробляти та впроваджувати культурні проекти та заходи в шкільне середовище.

У цей комплекс увійшло:

- вхідне анкетування – визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів;
- поглиблене тестування загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи;
- тест на визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи;
- тести для визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи засобами медіаосвіти (2 тести).

Тести проводились на рівні самооцінювання. Метою діагностичного зрізу було виявлення рівнів сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи та визначення тенденції розвитку цих рівнів.

Ця діагностика була проведена серед студентів 3 курсу спеціальності «Початкова освіта», Економіко-правничого фахового коледжу Запорізького Національного Університету. У діагностиці прийняли участь у діагностиці 19 реципієнтів.

Розглянемо детальніше зміст діагностичних методик.

1. Вхідне анкетування визначення рівня загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів (Додаток А).

В анкету увійшло 10 питань, кожне питання мало три варіанти відповіді, які містили в собі рівень сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи. За вибір першого варіанту відповіді нараховувався 1 бал, за другий - 2 бали, за третій - 3 бали. Відповідно отриманих результатів визначаються рівні сформованості загальнокультурної компетентності.

Студенти що набрали 10-20 балів мали низький рівень сформованості загальнокультурної компетентності.

Студенти що набрали 21-30 балів мали середній рівень сформованості загальнокультурної компетентності.

Студенти, що набрали 31-30 балів мали високий рівень сформованості

загальнокультурної компетентності.

2. Тест «Визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи» (Додаток Б).

До складу тесту увійшло 10 питань. Ключові аспекти, на які було спрямовано питання:

- літературна культура: знання класичної літератури та відомих літературних творів, мистецька культура;
- розуміння важливості та основних аспектів мистецтва, історичні, соціокультурні знання;
- розуміння важливих історичних подій і соціокультурних аспектів, міжкультурна освіта;
- знання особливостей різних культур, традицій, свят, філософське, релігійне розуміння;
- розуміння основ філософії та релігії у культурному контексті, аспекти міфології і символізму;
- знання міфології та її впливу на культурні вияви, сучасні тенденції і світова культура;
- розуміння сучасних культурних тенденцій, відкриття для світової культури.

Кожна правильна відповідь оцінювалась в 1 бал. Відповідно отриманих результатів визначаються рівні сформованості загальнокультурної компетентності.

Студенти що набрали 0-4 бали мали низький рівень сформованості загальнокультурної компетентності.

Студенти що набрали 5-7 балів мали середній рівень сформованості загальнокультурної компетентності.

Студенти, що набрали 8-10 балів мали високий рівень сформованості загальнокультурної компетентності.

3. Поглиблене тестування загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи (Додаток В).

Розроблений нами тест має 5 блоків.

1 Блок містить в собі три питання, загальною сумарністю 15 балів, що спрямовані на визначення наявності знань про культурну спадщину майбутніх вчителів початкової школи.

2 Блок має два питання, загальною сумарністю 10 балів і спрямований на виявлення інтеграція культурних аспектів майбутніх вчителів початкової школи.

3 Блок має два питання, загальною сумарністю 10 балів, виявляє використання критичне мислення в культурних контекстах майбутніх вчителів початкової школи.

4 Блок має два питання, загальною сумарністю 10 балів, спрямований на виявлення умінь з розробки та впровадження культурних проєктів під час освітньої діяльності майбутніх вчителів початкової школи.

5 Блок має два питання, загальною сумарністю 10 балів, що спрямований на практичне використання культурних ресурсів майбутніх вчителів початкової школи.

Відповіді студентів оцінюються відповідно до очікуваних результатів :

- знання культурних подій чи фігури, що визначають регіон розуміння поняття «культурний патримоній» у навчальній практиці;
- практичне використання поняття «культурний патримоній» у навчальній практиці;
- вміння наводити конкретний приклад інтеграції культурних елементів у навчальний процес, вказуючи на зв'язок з іншими предметами;
- загальне ставлення до врахування культурного контексту виражено в інтегрованому способі у виборі навчальних матеріалів;
- опис ситуації використання критичного мислення для аналізу культурного явища вказує на глибоке розуміння;
- відповідь на питання про реакцію на культурні виклики вказує на вміння адаптувати підходи та сприймати різницю;
- досвід розробки та впровадження культурного проєкту свідчить про

творчий та інноваційний підхід;

- сприяння творчості учнів через культурні проєкти вказує на ефективне використання таких ініціатив у навчанні;
- використання мультимедійних ресурсів для підвищення культурної грамотності демонструє високий рівень технологічної компетентності;
- конкретні ресурси вказують на обізнаність та ретельний вибір інструментів для вивчення різних культур.

Відповідно до аналізу відповідей визначається рівень сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи. Учні, що набрали 45-55 балів, мають високий рівень загальнокультурної компетентності; 30-45 балів мають середній рівень загальнокультурної компетентності; 0-30 балів мають низький рівень загальнокультурної компетентності.

4. Тест для визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи засобами медіаосвіти (Додаток Г).

Тест складається з 3 блоків, кожен блок оцінюється в 2 бали.

Блок 1: Розуміння Медіакультури: спрямовано на оцінку розуміння вчителям того, як використання медіа в навчанні може впливати на формування культурного світогляду учнів та на визначення переваг використання медіа для розвитку культурної грамотності та оцінку готовності вчителя використовувати медіазасоби в освітньому процесі.

Блок 2: Медіаосвітні проєкти: спрямовано на оцінку того, наскільки вчителі враховують можливості медіа для створення проєктів, що сприяють розвитку культурної свідомості та на визначення того, як медіаосвіта може бути використана для вивчення та розуміння культурної спадщини.

Блок 3: Критичне Мислення та Медіакритика: спрямовано на визначення методів вчителя з розвитку у учнів критичного мислення щодо культурних аспектів, представлених у медіа та на оцінку розуміння вчителем переваг використання медіакритики для формування культурної грамотності учнів.

5. Тест для визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів

початкової школи засобами медіаосвіти (Додаток Д).

Тест складається з 10 питань. За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.

Даний тест спрямований на оцінку рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи у контексті використання медіаосвіти. Кожне питання стосується аспектів, пов'язаних з розумінням, застосуванням та впровадженням медіакультури у навчальний процес. Такий тест дозволяє визначити, наскільки вчителі обізнані з можливостями та перевагами використання медіа в навчанні, а також їхню готовність працювати з культурними аспектами, представленими у медіазасобах.

Студенти, що отримали:

8-10 балів мають високий рівень загальнокультурної компетентності за допомогою методів медіаосвіти.

7-4 балів – середній рівень загальнокультурної компетентності за допомогою методів медіаосвіти.

0-3 балів – низький рівень загальнокультурної компетентності за допомогою методів медіаосвіти.

Комплекс для діагностики рівня загальнокультурної компетентності дав змогу виявити:

1. Рівень розуміння та поваги до різноманіття культур:

- чи усвідомлені учителі різноманіття культур та виявляють повагу до різниць між ними;

- як вони ставляться до ідеї включення різних культурних елементів у навчальний процес.

2. Готовність використовувати медіа для розвитку культурної освіти:

- як вчителі оцінюють можливості та переваги використання медіа у розвитку загальнокультурної компетентності;

- чи є в них інтерес до експериментування з новими формами та ресурсами.

3. Підходи до впровадження медіаосвіти в навчальний процес:

- чи визначено вчителями конкретні підходи до інтеграції медіаосвіти в навчання;

- чи планується використання медіа для розвитку культурної грамотності та етичних питань.

4. Здатність розв'язувати культурні та етичні питання:

- як вчителі планують вирішувати конфліктні ситуації, пов'язані з різноманіттям культур та етичними аспектами використання медіа;

- як вони взаємодіють з учнями для спільного вирішення питань.

5. Готовність до оцінювання культурної грамотності учнів:

- чи відомо вчителям, як ефективно оцінювати рівень культурної грамотності за допомогою методів медіаосвіти.

- які критерії та інструменти вони використовують для вимірювання успішності учнів у цьому напрямі.

Отримані результати анкетування, нами було проаналізовано та узагальнено і представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Результати діагностики рівня сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи

Майбутні вчителі початкової школи	Тест 1	Тест 2	Тест 3	Тест 4	Тест 5	Загальний рівень
А.Т.	В	С	В	С	С	С
А.Я.	Н	Н	С	С	Н	Н
Б.Б.	Н	Н	С	С	С	С
Б.К.	В	В	В	С	С	В
В.А.	В	С	В	В	С	В
В.Б.	В	С	С	С	С	С
В.С.	В	В	В	В	В	В
Г.У.	В	В	В	В	С	В
Г.Х	С	С	Н	Н	Н	Н

Продовження таблиці 2.1

Майбутні вчителі початкової школи	Тест 1	Тест 2	Тест 3	Тест 4	Тест 5	Загальний рівень
Д.І.	С	С	С	С	С	С
Д.П.	С	С	С	Н	С	С
З.Е.	С	С	Н	Н	С	С
З.Н.	С	С	С	Н	Н	С
І.Н.	С	В	С	С	С	С
І.Щ.	В	В	В	С	В	В
К.Г.	С	С	В	В	С	С
К.Ш.	С	В	С	С	С	С
М.Д.	С	С	С	В	С	С
У.Ж.	С	В	В	В	С	В

Усі ці аспекти дозволяють отримати глибоке розуміння підготовленості майбутніх вчителів до використання методів медіаосвіти для розвитку загальнокультурної компетентності та визначити можливі напрями покращення їхньої роботи в цьому напрямі.

Загальні результати у підсумку дослідження свідчать, що більшість майбутніх вчителів має середній рівень загальнокультурної компетентності в контексті використання медіаосвіти. Вони виявляють базові знання та розуміння можливостей медіа для формування культурного світогляду учнів. Однак, існує потреба у подальшій професійній розвідці та підвищенні рівня компетентності, зокрема у розвитку методів інтеграції медіа в навчальний процес та виявленні кращих практик.

Також виявлено, що існує група майбутніх вчителів, яка потребує додаткової уваги та підтримки в розширенні їхніх знань та вмінь у сфері медіакультури. Рекомендується проведення додаткових тренінгів та семінарів для цієї групи з метою покращення їхньої педагогічної практики та

впровадження сучасних підходів до навчання та виховання.

Отже, за результатами діагностики, більшість студентів (58%) мають середній рівень сформованості загальнокультурної компетенції. Це може вказувати на те, що у них є базові знання та навички, але може бути потреба у додатковому розвитку, відзначаємо, що 32% студентів мають високий рівень сформованості загальнокультурної компетенції. Це свідчить про глибоке розуміння та готовність до впровадження культурних аспектів у власну педагогічну практику. І 10% студентів діагностується як з низьким рівнем сформованості. Це може бути пов'язано з певними недоліками або потребою у додатковій підтримці та навчанні для досягнення більш високого рівня компетенції.

З такими результатами можна розробити індивідуальні плани підготовки для кожної групи студентів, спрямовані на покращення їхніх компетенцій у сфері загальнокультурної освіти та медіаосвіти.

2.2. Методичні рекомендації для підвищення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи

Сучасний світ вимагає від педагогів початкової школи не лише передачі знань, але й активної участі у формуванні загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи. Культурна різноманітність, вплив медіа та висока швидкість змін у сучасному суспільстві визначають актуальність розвитку цієї компетенції у майбутніх вчителів.

Ми розробили методичні рекомендації, спрямовані на підвищення рівня загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи. Це інструмент, який допоможе майбутнім вчителям сформувати компетентність у себе та інтегрувати культурні та медійні аспекти в навчання, сприяючи глибшому розумінню світу та розвитку учнів.

Методичні рекомендації містять:

1. Лекторій з медіаграмотності.
2. Організаційно-методичні вказівки, щодо формування у майбутніх вчителів загальнокультурної компетентності засобами медіаосвіти
3. Практикум з формування вмінь та навичок застосування загальнокультурних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи у своїй майбутній освітній діяльності.

Лекторій з медіаграмотності для формування загальнокультурної компетентності у майбутніх вчителів початкової школи засобами медіаосвіти.

Лекція 1: Введення в культурну різноманітність.

Мета: ознайомити майбутніх вчителів із концепцією загальнокультурної компетентності, поширити усвідомлення про важливість культурного розуміння в освіті, надати основні терміни та поняття.

Завдання:

1. Презентація ключових понять: розгляд основних термінів: культурна грамотність, культурний релятивізм, культурний плюралізм.
2. Порівняльний аналіз: порівняння різних культур за певними параметрами (релігія, традиції, мови).
3. Роль вчителя у формуванні культурної свідомості: обговорення важливості ролі вчителя у формуванні культурної компетентності учнів.

Лекція 2: Використання медіа в культурному контексті.

Мета: вивчити можливості та завдання медіа в формуванні культурної грамотності та представити приклади використання медіа на уроках.

Завдання:

1. Медіапортфоліо: визначення медіаресурсів, що використовуються для формування культурної грамотності. Створення майбутніми вчителями власних медіапортфоліо, включаючи фотографії, відео, та статті.
2. Культурні віртуальні тури: використання віртуальних турів для пізнання культурних особливостей різних країн.
3. Роль інтерактивних засобів медіа: обговорення ролі інтерактивних медіа (вебінари, інтерактивні додатки) у формуванні культурної

компетентності.

Лекція 3: Створення культурних сценаріїв у навчальному процесі.

Мета: надати інструменти для введення елементів культурної грамотності у навчальні матеріали та виробити навички створення культурно насичених сценаріїв уроків.

Завдання:

1. Культурні міні-проекти: майбутні вчителі розробляють міні-проекти, які включають культурні елементи уроків (пісні, традиції, ігри).
2. Мультимедійні презентації: тренінг зі створення мультимедійних презентацій з фокусом на візуалізації культурних концепцій.
3. Культурний дебатний клуб: сприяння створенню обґрунтованих обговорень та дебатів на уроках, що стосуються культурних тем.

Лекція 4: Культурна адаптація в навчальних програмах.

Мета: розгляд принципів культурної адаптації уроків та програм та вивчення інструментів адаптації для різних культурних груп.

Завдання:

1. Культурна аналітика навчальних матеріалів: аналіз підручників та навчальних матеріалів на предмет культурної відповідності.
2. Методи адаптації уроків: обговорення методів адаптації уроків для врахування культурних різниць.
3. Участь громадськості у культурній адаптації: сприяння взаємодії майбутніх вчителів з представниками різних культур для вдосконалення культурної адаптації.

Лекція 5: Міжкультурна комунікація та співпраця.

Мета: засвоєння навичок міжкультурної комунікації та співпраці та розгляд важливості відкриття для різноманітності.

Завдання:

1. Сценарії міжкультурного зв'язку: створення сценаріїв для різних ситуацій міжкультурного взаємодії, рольові ігри для розвитку навичок: проведення рольових ігор, що спрямовані на вдосконалення міжкультурних

навичок.

2. Мережеві заходи для майбутніх вчителів: організація мережевих заходів для обміну досвідом між майбутніми вчителями різних культур.

Лекція 6: Виклики та переваги культурної гетерогенності в класі.

Мета: ознайомлення майбутніх вчителів із викликами та можливостями роботи у культурно гетерогенному класі. Пошук інструментів для ефективного управління культурно різноманітними групами учнів.

Завдання:

1. Культурні поділи: поділ майбутніх вчителів на групи для вивчення передового досвіду роботи у культурно гетерогенному середовищі.

2. Вирішення конфліктів: тренінг із вирішення конфліктів та роботи зі суперечливими культурними ситуаціями.

3. Ефективна співпраця з батьками: вивчення інструментів для майбутньої ефективної взаємодії з батьками учнів різних культур.

Ці лекції та завдання допоможуть майбутнім вчителям початкової школи інтегрувати культурні аспекти у свою роботу та підвищити рівень загальнокультурної компетентності.

Формування загальнокультурної компетентності у вчителів початкової школи за допомогою медіаосвіти може бути ефективним завданням, якщо використовувати різноманітні підходи та інтерактивні методи під час занять, не обмежуючи тільки комплексом лекцій.

Організаційно-методичні вказівки, щодо формування у майбутніх вчителів загальнокультурної компетентності засобами медіаосвіти.

1. Інтеграція медіаресурсів: використовуйте різноманітні медіаресурси, такі як відео, аудіо, ілюстрації, для демонстрації різноманіття культур. Залучайте майбутніх вчителів до активного вивчення матеріалу через спільне переглядання та обговорення медіа.

Приклад: Використання короткого відеоролика, який демонструє традиції та обряди різних культур. Студенти обговорюють події та порівнюють їх зі своїм розумінням культур.

2. Медіапроекти та завдання: запропонуйте майбутнім вчителям створювати власні медіапроекти, пов'язані із вивченням культурних аспектів та задавайте завдання, які включають аналіз медіаматеріалів і висловлення власного культурного бачення.

Приклад: Майбутні вчителі мають створити свій власний медіапроект, наприклад, презентацію про своєму родоводу, де вони використовують фотографії, аудіозаписи та короткі відео.

3. Медіаекспедиції та віртуальні тури: організуйте віртуальні медіаекспедиції, де майбутні вчителі можуть вивчати культурні особливості різних країн та громад та використовуйте віртуальні тури для дослідження музеїв, пам'яток культури та інших місць інтересу.

Приклад: За допомогою віртуальної реальності провести «медіаекспедицію» до музею чи історичного місця, щоб студенти могли дослідити культурні аспекти.

4. Інтерактивні вправи: впровадьте інтерактивні вправи, такі як обговорення культурних сценаріїв, імітація культурних подій тощо та використовуйте віртуальні або інтерактивні ігри для вивчення культур.

Приклад: Гра «Культурний кросворд». Студенти вирішують завдання та відповідають на питання, пов'язані з різними культурами, обговорюючи їх під час лекції.

5. Діалог та обговорення: стимулюйте діалог та обговорення культурних аспектів за допомогою медіапрезентацій та залучайте майбутніх вчителів до аналізу та обговорення актуальних культурних питань через медіаресурси.

Приклад: Провести обговорення актуальної культурної події чи явища, використовуючи медіа матеріали для подання інформації та стимулювання діалогу.

6. Робота з медіаекспертами: запрошуйте гостей-медіаекспертів для лекцій та майстер-класів з питань культурної освіти та використання медіа та організуйте віртуальні зустрічі для обміну досвідом та порадами щодо медіаосвіти.

Приклад: Запросити медіаексперта для відкритої лекції чи дискусії на тему ролі медіа у формуванні культурної грамотності.

7. Формування медіаграмотності: розвивайте у майбутніх вчителів навички медіаграмотності для критичного аналізу та вибору медіаматеріалів та організуйте навчання використання медіа в ефективний та етичний спосіб.

Приклад: Розгляд культурних матеріалів (статті, відео, зображення) з критичною думкою стосовно їхньої об'єктивності та способу подання інформації.

8. Розуміння важливості культурного розвитку: перегляньте документальний фільм.

Приклад: Виберіть документальний фільм, який розповідає про життя та культуру певної країни чи етнічної групи. Наприклад, фільм «Серце Африки: Подорож до Сахари» розкриває багатство культури та побуту мешканців Сахари. Після перегляду поспілкуйтеся зі студентами та дізнайтеся, які висновки вони зробили про культуру, традиції та значення цієї подорожі.

9. Знайомство з різними аспектами культури: запропонуйте студентам підготувати виставку, на якій вони представлять різні аспекти культури різних народів. Наприклад, один може представити традиційну їжу, інший – музичні інструменти, а інший – одяг. Кожен повинен розповісти про історію та символіку об'єктів, які він представляє.

10. Розвиток критичного мислення: аналіз новин і соціальних мереж.

Приклад : попросіть студентів знайти приклади культурних стереотипів та упереджень у новинах або соціальних мережах. Наприклад, вони можуть зіткнутися з новинами, які негативно зображують людей з інших культур. Потім обговорити ці приклади культурної інтерпретації.

11. Порівняння культурних систем: порівняння святкувань у різних країнах.

Приклад: попросіть вибрати свято (наприклад, Різдво) і дослідити, як це свято відзначають у різних країнах. Їхнє завдання – підготувати презентації чи публікації в соціальних мережах, де порівнювати традиції та особливості

святкування в кожній країні.

12. Розвиток творчого мислення: створення мультимедійного проєкту.

Приклад: дайте студентам можливість створити власний медіа-проєкт про якийсь аспект культури, який їх цікавить. Наприклад, вони можуть зняти короткий фільм про життя місцевих артистів або створити музичне відео, яке відображає культурну спадщину.

13. Закріплення знань шляхом обговорення та роздумів: групове обговорення проєкту.

Приклад: після створення медіа-проєктів проведіть групове обговорення та аналіз проєктів. Нехай студенти розкажуть про вибір теми, процес створення та те, що вони дізналися про культуру під час проєкту. Обговорення може включати запитання про використані ресурси та джерела, а також про те, як ваше власне розуміння культури змінилося завдяки цьому проєкту.

14. Екскурсія до музею: Віртуальне відвідування музею.

Приклад: організувати для студентів віртуальну екскурсію музеєм. Вони можуть вибрати музеї з різних країн і познайомитися з експонатами та історією культурних цінностей. Наприкінці екскурсії студенти повинні підготувати короткі презентації про те, що вони дізналися і чому вони обрали саме цей музей.

15. Співпраця з іншими культурами: культурний обмін.

Приклад: запросіть студентів взяти участь у віртуальному культурному обміні зі студентами з інших країн. Вони можуть обмінюватися історіями, рецептами, музикою та мистецтвом своєї культури. Наприклад, студенти можуть навчити інших готувати традиційну страву своєї країни та отримати натомість рецепт іншої культури.

16. Культурний аналіз медіапродукту.

Приклад: попросіть вибрати культурний продукт (фільм, книгу, музичний альбом) з іншої культури та проаналізувати його. Вони можуть розглянути, які цінності та традиції представлені в цьому продукті, як він впливає на культурне сприйняття та які важливі повідомлення він містить.

17. Публічні виступи: презентація культурного досвіду.

Приклад: попросіть студентів підготувати короткі презентації про їхній власний культурний досвід. Вони можуть розповісти про свої сімейні традиції, особливі святкові ритуали та важливі культурні події у своєму житті. Це дозволить студентам ділитись власним досвідом і вчитися один у одного.

Практикум з формування вмінь та навичок застосування загальнокультурних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи у своїй майбутній освітній діяльності.

Метою практикуму є :

1. Розширення знань: ознайомлення з теоретичними засадами загальнокультурної компетентності та ролі медіа у формуванні культурного світогляду учнів.

2. Розвиток практичних навичок: вивчення практичних методів та прийомів використання медіа в навчальних програмах для початкової школи.

3. Створення педагогічних сценаріїв: розробка педагогічних сценаріїв та уроків, в яких використовуються елементи медіа для формування культурної компетентності.

4. Здатність до адаптації: навчання майбутніх вчителів адаптувати методи та інструменти медіаосвіти до різних предметів та вікових груп.

5. Вивчення інтерактивних технологій: засвоєння інтерактивних технологій для залучення учнів до активного вивчення та розвитку культурної грамотності.

6. Оцінка результатів: навчання майбутніх вчителів методам оцінювання та визначення ефективності впроваджених педагогічних підходів.

7. Практика комунікації: розвиток навичок ефективної комунікації та співпраці з учнями, колегами та батьками з використанням медіа.

Мета практикума полягає в тому, щоб забезпечити майбутніх вчителів необхідними інструментами та стратегіями для успішного впровадження загальнокультурних компетентностей у навчальні практики. Основний наголос робиться на практичних аспектах, де майбутні вчителі можуть відразу

застосовувати свої знання та навички в реальному класовому середовищі.

Вправа 1 «Мультимедійна подорож».

Ця вправа допоможе дітям більше дізнатися про культуру різних країн:

1. Майбутній вчитель обирає певну країну та створює презентацію або коротке відео, показуючи важливі аспекти її культури: традиції, страви, музику, відомі місця.

2. Діти переглядають презентацію чи відеоролик і пишуть записи про те, що вони дізналися.

3. Після перегляду клас обговорює та обмінюється інформацією про культуру цієї країни. Кожен студент може поділитися своїми враженнями та інформацією.

Вправа 2 «Мінідокументальний фільм».

Ця вправа допоможе дітям створити короткий міні-документальний фільм про один з аспектів культури:

1. Діти обирають аспект культури для вивчення, наприклад, традиційне свято, музичний інструмент чи традиційний одяг.

2. Вони вивчають цей аспект за допомогою ресурсів, доступних в Інтернеті, книг або відео.

3. Діти створюють короткий міні-документальний фільм, який представляє зібрану інформацію. Вони можуть використовувати фотографії, малюнки та короткі відео.

4. Фільми можна презентувати класу та обговорити внесок кожного учня в розуміння даної культури.

Вправа 3 «Світове музичне турне».

Ця вправа допоможе дітям вивчити музичні традиції різних країн:

1. Майбутній вчитель знайомить дітей з музикою різних країн і етнічних груп.

2. Діти слухають різноманітні музичні твори та коментують свої враження та емоції.

3. Потім діти обирають країну та дізнаються більше про її музичну

традицію. Вони навіть можуть спробувати виконати пісню чи мелодію з цієї культури.

4. На підсумковому уроці кожен учень може поділитися своїми знаннями з класом і навіть виконати музичний номер.

Вправа 4 «Мультимедійна Казка».

Ця вправа допоможе учням зрозуміти різноманітність культур та збагачення культурної спадщини.

1. Пояснить учням завдання - створити мультимедійну казку.
2. Вибір теми та визначення персонажів.
3. Збір ілюстрацій, звуків та текстів з різних джерел.
4. Використання онлайн-інструментів для створення мультимедійної презентації.
5. Презентація казки перед класом та обговорення.

Вправа 5 «Віртуальна Екскурсія».

Ця вправа допоможе здобути навички використання інтерактивних засобів та здобути знання з географії та культурної спадщини.

1. Визначення культурних місць для віртуальної екскурсії.
2. Пошук та вибір відеоматеріалів та зображень.
3. Створення інтерактивної презентації за допомогою платформ для презентацій.
4. Проведення екскурсії, коментування та обговорення.

Вправа 6 «Культурний Блог».

Ця вправа допоможе здобути знання про сучасні тенденції у світовій культурі та культурній грамотності.

1. Запрошення учнів створити власний блог на платформах для блогів.
2. Визначення тем та розкриття культурних аспектів у публікаціях.
3. Взаємне коментування та обговорення публікацій.
4. Можливість публікації блогів на шкільному сайті.

Вправа 7 «Музичний Воркшоп».

Ця вправа спрямована на розвиток умінь розпізнавати музичні

інструменти та традицію музик різних культур.

1. Вивчення та вибір традиційних музичних інструментів.
2. Організація музичних груп для вивчення різних культурних мелодій.
3. Практичні вправи та виступи перед класом.

Вправа 8 «Культурні Документальні Фільми»

Ця вправа допоможе робити аналіз фільмів та висловлювати думки та враження.

1. Вибір тем для документальних фільмів.
2. Перегляд та аналіз фільмів у класі.
3. Обговорення вражень та висловлення власних думок.

Вправа 9 «Культурні Загадки та Гравці».

Ця вправа спрямована на групову взаємодію та розвитку логіки та інтелекту.

1. Розробка культурних загадок та гравців.
2. Проведення конкурсу на кращу загадку та гравця.
3. Обговорення правильних відповідей та наведення пояснень.

Вправа 10 «Мультимедійні Проекти».

Ця вправа допоможе у здобутті умінь використання інтерактивних інструментів та публічного виступу.

1. Визначення тем та обговорення формату проєктів.
2. Створення мультимедійних презентацій за допомогою інтерактивних інструментів.
3. Презентація та обговорення проєктів.

Ці вправи допоможуть майбутнім вчителям ефективно впроваджувати вправи з медіаосвіти в початкових класах для формування загальнокультурної компетентності учнів.

Методичні вказівки до вправ для підвищення рівня формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи засобами медіаосвіти:

1. Вивчення матеріалів ЗМІ.

У рекомендаціях використовувались різноманітні медіа-ресурси, такі як документальні фільми, мультимедійні презентації та інтерактивні вправи для вивчення культурних аспектів різних країн. Результати застосування повинні бути у вираженні активного інтересу до цих матеріалів і легкого адаптування до використання медіа в навчальному процесі.

2. Розширення культурних знань.

Демонстрація покращення своїх знань про культури різних країн і народів. Визначення та опис традиції, звичаї та важливі аспекти різних культур, які були представлені в ЗМІ.

3. Розвиток критичного мислення.

Одним із видимих результатів є розвиток критичного мислення. Вміння аналізувати медіа-контент, виявляти стереотипи та упередження та розуміти важливість врахування культурного контексту під час оцінки медіа-продуктів.

4. Співпраця та взаєморозуміння.

Вправи, спрямовані на співпрацю з іншими культурами, допоможуть студентам взаємодіяти з представниками інших культур і розширити свої міжкультурні навички. Навчитися слухати і поважати думку та переконання інших.

5. Творчість і власна продуктивність.

Особливу увагу учасники дослідження приділять створенню власних медіапроектів. Вони підготують мультимедійні презентації, відео та аудіоматеріали, які відображають різні аспекти культури. Це дозволить їм проявити креативність та творчість.

Результати використання запропонованих форм спеціальних майбутніх впровадження методики формування загальнокультурної компетентності засобами медіаосвіти повинні свідчити про її ефективність у підготовці майбутніх учителів початкової школи. Це допоможе студентам активно вивчати та розуміти різні культури, розвивати критичне мислення, покращувати міжкультурне спілкування та стимулювати їхню творчість. Вони повинні свідчити про важливість і актуальність використання медіаосвіти в освітньому

процесі для підготовки компетентних і культурно освічених педагогів.

Отже розроблений практикум, спрямованих на підвищення рівня загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи через ефективне використання методів медіаосвіти. Орієнтовані на практичну реалізацію, ці рекомендації надають майбутнім вчителям конкретні інструменти та стратегії для інтеграції культурно-освітніх практик у навчальний процес.

Під час розробки рекомендацій була врахована необхідність розвитку вчителів, здатних стимулювати інтелектуальний розвиток учнів через культурно-орієнтовані підходи. Використання медіаосвітніх методів, які дозволяють наочно та інтерактивно вивчати культурні аспекти, є ключовим елементом у підготовці вчителів до роботи з сучасним поколінням.

Рекомендації охоплюють різноманітні аспекти від планування лекцій та вправ та використання мультимедійних ресурсів до підтримки інтерактивного обговорення. Ці методичні рекомендації дозволять їм стати активними учасниками у формуванні культурної компетентності учнів та готувати їх до життя в різноманітному та глобальному світі.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження теоретичних засад формування загальнокультурної компетентності було виявлено, що цей процес вимагає комплексного підходу, враховуючи вплив різних чинників на формування культурних навичок та вмінь учнів. Медіаосвіта виявилася важливим та актуальним інструментом у розвитку загальнокультурних компетентностей, забезпечуючи доступ до різноманітних культурних контекстів та сприяючи критичному мисленню.

Сучасний стан використання медіаосвіти в початковій школі свідчить про поступовий розвиток практик, проте існують визначені виклики та проблеми, такі як неоднаковий доступ до ресурсів та потреба вдосконалення кваліфікації вчителів. Вплив медіаосвіти на розвиток загальнокультурних компетентностей майбутніх учителів також був визначений, вказуючи на необхідність врахування цього аспекту у підготовці майбутніх педагогів.

У кваліфікаційній роботі ми розглянули сутність та особливості теоретичних засад формування загальнокультурної компетентності, дослідили сучасний стан використання медіаосвіти як засобу формування загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи та проаналізували практики використання медіаосвіти початкової школи, визначили рівень сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів, зокрема засобами медіаосвіти та розробили методичні рекомендації для підвищення рівня загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи.

Спираючись на основні поняття Нової української школи в контексті досліджуваної проблеми, нами було визначено зміст поняття: «загальнокультурна компетентність вчителя початкових класів» це – професійна здатність, яка демонструє глибоке розуміння культурного контексту розвитку суспільства, здатність до впровадження культурних

аспектів у навчальний процес початкової школи, формуючи в учнів не тільки знання, а й ключові вміння та навички, ціннісні орієнтири на міжкультурну взаємодію у контексті сучасного освітнього простору.

Проаналізовано практики використання медіаосвіти в початковій школі, визначено рівень сформованості загальнокультурної компетентності через засоби медіаосвіти. Результати дослідження слугували підґрунтям для розробки методичних рекомендацій для вчителів початкової школи. Ці рекомендації мають сприяти підвищенню рівня культурної грамотності вчителів та розширенню їхнього арсеналу педагогічних методик для ефективного використання медіаосвіти в навчальному процесі.

Зріз сформованості показав, що більшість студентів (58%) мають середній рівень сформованості загальнокультурної компетенції. Це може вказувати на те, що у них є базові знання та навички, але може бути потреба у додатковому розвитку, відзначаємо, що 32% студентів мають високий рівень сформованості загальнокультурної компетенції. Це свідчить про глибоке розуміння та готовність до впровадження культурних аспектів у власну педагогічну практику. І 10% студентів діагностується як з низьким рівнем сформованості. Це може бути пов'язано з певними недоліками або потребою у додатковій підтримці та навчанні для досягнення більш високого рівня компетенції.

Розробили методичні рекомендації, спрямовані на підвищення рівня загальнокультурної компетентності майбутніх вчителів початкової школи. Це інструмент, який допоможе майбутнім вчителям сформувати компетентність у себе та інтегрувати культурні та медійні аспекти в навчання, сприяючи глибшому розумінню світу та розвитку учнів. Методичні рекомендації містили: лекторій з медіаграмотності; організаційно-методичні вказівки, щодо формування у майбутніх вчителів загальнокультурної компетентності засобами медіаосвіти та практикум з формування вмінь та навичок з застосуванням загальнокультурних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи у своїй майбутній освітній діяльності.

Отже, медіаосвіта є потужним інструментом формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів початкової освіти. Це дозволяє студентам досліджувати та розуміти різні культури, традиції та цінності за допомогою медіаресурсів. Використання документальних фільмів, мультимедійних презентацій та інтерактивних вправ сприяє активному навчанню та залученню майбутніх вчителів початкової школи до вивчення різних аспектів культури. Важливим елементом формування загальнокультурної компетентності є критичне мислення та аналіз медіаконтенту. Студенти вчаться розрізняти стереотипи, упередження та культурне розмаїття в медіапродуктах. Вправи, спрямовані на співпрацю з іншими культурами, дозволяють їм взаємодіяти з представниками інших культур та обмінюватися досвідом, що сприяє розширенню їхнього світогляду. Медіаосвіта також сприяє розвитку творчого мислення студентів, заохочуючи їх до створення медіапроектів, що відображають різні аспекти культури.

Загальні підсумки та рекомендації дозволяють зробити висновок про важливість інтеграції медіаосвіти в освітній процес початкової школи та підкреслюють необхідність подальших досліджень та розвитку цього напрямку в професійній підготовці вчителів. Результати даного дослідження підтверджують важливість, актуальність та ефективність використання медіаосвіти для формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Це може сприяти підвищенню якості освіти та підготовки майбутніх учителів до роботи в сучасному культурно різноманітному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айзікова Л. В. Соціокультурна підготовка вчителя в умовах формування європейського культурного простору. *Сучасні технології викладання іноземних мов у професійній підготовці фахівців*. 2000. С. 298-308.
2. Бекназарова С. С. Розробка медіаосвітніх курсів на прикладі медіаосвітнього порталу mediaedu.uz. *Медіаосвіта*. 2012. № 1. С. 102-106.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. URL: <https://archive.org/stream/velykyislovnyk>.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь 1997. 373 с.
5. Гура В. Особистісно орієнтовані медіаосвітні ресурси. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2009. № 5. С. 25-26.
6. Державний стандарт початкової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-п#Text>.
7. Конвецька О. М. Вивчення мови за сучасними підходами у світлі загальноєвропейських освітніх тенденцій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2009. Вип. 19. С. 97-100.
8. Коневщинська О. Е.. Формування медіа-культури майбутніх учителів музики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2009. 225 с.
9. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонові, М. М. Слюсаревського. Київ : [б.в.]. 2016. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/>.
10. Крутенко О. В. Формування ключових компетентностей учнів загальноосвітнього навчального закладу відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів. *Загальнокультурна компетентність : наук.-метод. посіб.*

Черкаси : ЧОПОПП. 2014. 68 с.

11. Крутенко О. В. Формування загальнокультурної компетентності учнів загальноосвітнього навчального закладу відповідно до вимог нових Державних стандартів. Черкаси : ЧОПОПП, 2014. 68 с.

12. Культурологія : навч. посіб. для дистанційного навчання / за ред. В. І. Панченко. 2-е вид., випр. і доп. Київ : Університет «Україна», 2006. 323 с.

13. Локарева Г. В. Соціокультурні компетентності як складова загальної культури творчої особистості. *Вісник Запорізького національного університету*. 2015. № 2 (25). С. 36-45.

14. Мойсеюк, Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. 5-е вид., допов. і перероб. Київ : ВАТ «Білоцерківська книжкова фабрика». 2009. 670 с.

15. Нова українська школа: організація медіаосвіти в початковій школі : навч.-метод. посіб. / І. П. Старагіна та ін. Київ : ПРОПАПР, 2021. 160 с.

16. Онкович Г. В. Педагогіка та медіаосвіта: поширення у світі. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 2-4.

17. Освіта та медіаграмотність: короткий огляд / В. Іванов та ін. 2-е вид. Київ : АУП, ЦВП, 2012. 58 с.

18. Павленко В. В. Проблемні методи навчання. *Нові технології навчання*. 2014. Вип. 81. С. 75-79.

19. Пометун О., Сущенко І. Путівник з розвитку критичного мислення учнів початкової школи. Київ : [б.в.], 2017. 96 с.

20. Пометун О. І., Сущенко І. М. Навчання критичного мислення : посібник для вчителя. Дніпропетровськ : Ліра. 2016. 144 с.

21. Поттер Дж. Медіаграмотність. Таузенд Оукс. Лондон : Вид-во Sage, 2001. 243 с.

22. Словник іншомовних слів / уклад. : С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.

23. Словник української мови : в 11 т. / ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 1973. Т. 4 : І – М. 840 с.

24. Слюсаревський М. Медіаосвіта : український ракурс. *Рідна школа*.

2010. № 9. С. 57-58.

25. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>.

26. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. URL: [Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf) (mon.gov.ua).

27. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 1-2 клас. URL: [Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyuan.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyuan.pdf) (mon.gov.ua).

28. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас. URL: [Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf) (mon.gov.ua).

29. Тягло О. Критичне мислення – освітня інновація доби демократично орієнтованих трансформацій суспільства. *Бюлетень шкільних програм обміну*. 2006. № 28. С. 7-10.

30. Ферсілеєва Ж., Цунікова І. Інноваційні форми організації додаткової та дистанційної освіти в освітньому окрузі. *Рідна школа*. 2013. № 7. С. 44-48.

31. Хоружа Л. Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів : теорія і практика. Київ : Преса України, 2003. 319 с.

ДОДАТОКИ

Додаток А

Вхідне анкетування визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів

Інструкція: визначити свій рівень компетентності, вибравши відповідь, яка найкраще відображає їхнє розуміння та практичне використання культурних аспектів у навчальному процесі.

1. Знання культурної спадщини:
 1. Маю базові знання культурних подій та фігур.
 2. Знаю значущі культурні аспекти, але можливо пропускаю менш відомі.
 3. Глибокі та широкі знання різних аспектів культури.
2. Інтеграція культурних аспектів у навчальний процес:
 1. Не використовую культурні аспекти на уроках.
 2. Намагаюсь впроваджувати культурні елементи, але не завжди успішно.
 3. Інтегрую різноманітні аспекти культури в уроки систематично та ефективно.
3. Критичне мислення в культурних контекстах:
 1. Маю обмежене розуміння різноманітних культурних виразів.
 2. Виявляю критичне мислення, але можливо пропускаю окремі аспекти.
 3. Аналізую культурні явища критично та систематично.
4. Розробка та впровадження культурних проєктів:
 1. Вважаю розробки культурних проєктів не доцільними для використання на уроках.
 2. Маю деякий досвід у створенні проєктів, але не завжди інноваційних.
 3. Ефективно розробляю та впроваджую культурні проєкти,

стимулюючи творчість учнів.

5. Використання культурних ресурсів у навчанні:

1. Не використовую різноманітні культурні ресурси.
2. Спробую використовувати різні ресурси, але не завжди систематично.
3. Широко використовую культурні ресурси для збагачення навчального процесу.

6. Сталість уваги до культурної різноманітності:

1. Ставлення до культурної різноманітності обмежене.
2. Знаю про важливість, але можливо, не завжди уважно враховую різноманіття.

3. Активно враховую культурну різноманітність та пропагую це серед учнів.

7. Уміння співпрацювати у культурно різноманітних групах:

1. Маю труднощі у співпраці з представниками різних культур.
2. Співпрацюю, але можливо необхідне вдосконалення вмінь.
3. Легко взаємодію з колегами та батьками з урахуванням різниці в культурі.

8. Інтеркультурна комунікація:

1. Маю труднощі у розумінні та вираженні думок в інтеркультурному контексті.

2. Спілкуюсь та намагаюсь покращити свої комунікативні навички в інтеркультурному середовищі.

3. Ефективно спілкуюся в інтеркультурних ситуаціях та враховую різницю в комунікації.

9. Стратегії збереження культурної спадщини в навчанні:

1. Не звертаю увагу на збереження культурної спадщини у навчальному процесі.

2. Зацікавлений у збереженні культурної спадщини, але можливо, роблю це недостатньо систематично.

3. Активно залучаю стратегії збереження культурної спадщини в своєму

навчанні.

10. Активна участь у культурних заходах та проєктах:

1. Не беру участь у культурних заходах чи проєктах.

2. Беру участь, але можливо, не завжди активно.

3. Активно приймаю участь у культурних ініціативах та стимулюю учнів до активності.

Результати анкетування: Оцінити всі обрані 1 варіанти відповідей в 1 бал, 2 варіанти відповідей в 2 бали і обрані 3 варіанти в 3 бали.

1. Ключ та рекомендації до першого рівня сформованості загальнокультурної компетентності: (10-20 балів):

Зверніть увагу на поглиблення знань культурної спадщини.

- Активно долучайте культурні елементи до уроків та виховних заходів.

- Приєднуйтеся до професійних спільнот та тренінгів для покращення культурної компетентності.

2. Ключ та рекомендації до другого рівня сформованості загальнокультурної компетентності: (21-30 балів):

- Розгляньте можливості для більш систематичної інтеграції культурних аспектів у навчальний процес.

- Спробуйте розвивати критичне мислення, активно аналізуючи різноманітні культурні явища.

- Беріть участь у семінарах і курсах для докладного ознайомлення з сучасними підходами до культурної освіти.

3. Ключ та рекомендації до третього рівня сформованості загальнокультурної компетентності: (31-30 балів):

- Поділіться своїм досвідом з колегами та стимулюйте інших до активної участі в культурних проєктах.

- Розгляньте можливості для використання ваших знань у розробці методичних матеріалів для інших вчителів.

- Поглиблюйте свої знання в різних культурних аспектах, активно залучаючи учнів до досліджень і проєктів.

Додаток Б

Тест «Визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи»

Оберіть одну правильну відповідь.

1. Яка важлива подія в історії світового спорту відбулася під час Олімпійських ігор 1936 року в Берліні?
 - a) Перший запуск людини у космос
 - b) Перший рекорд з плавання
 - c) Дебют жіночого футболу
 - d) Виступ Афроамериканця Джессі Овенса
2. Як називається велике свято в індійській культурі, яке відзначається різноманітними фестивалями, колірними порошками та водними бої?
 - a) Дівалі
 - b) Холі
 - c) Наваратрі
 - d) Понгал
3. Що є основною темою вірша «Два вагона» Івана Франка?
 - a) Любов
 - b) Соціальна несправедливість
 - c) Природа
 - d) Війна
4. Яке історичне подією лежить в основі трагедії Вільяма Шекспіра «Ромео і Джульєтта»?
 - a) Троянська війна
 - b) Війна аргонавтів
 - c) Війни розбійників
 - d) Війна різних родів
5. Яка характерна риса ренесансного мистецтва виявляється в твореннях

Леонардо да Вінчі?

- a) Символізм
- b) Гармонія
- c) Експресія
- d) Формалізм

6. Яке поняття визначає взаємодію та взаєморозуміння між представниками різних культур?

- a) Мультикультуризм
- b) Єтнократія
- c) Монокультура
- d) Етнографія

7. Яка антична грецька богиня є символом мудрості та стратегічного мислення?

- a) Афродіта
- b) Гера
- c) Афіна
- d) Деметра

8. Яка культова книга вважається основою буддизму?

- a) Тора
- b) Коран
- c) Веди
- d) Трипітака

9. Який французький художник відомий своїми роботами в стилі імпресіонізму, зокрема «Сніданок на траві»?

- a) Едуард Мане
- b) Клод Моне
- c) П'єр Огюст Ренуар
- d) Едгар Дега

10. Яка країна вважається колыскою давньої цивілізації Месопотамії?

- a) Іран

b) Ірак

c) Єгипет

d) Сирія

1. b), 2. b), 3. b), 4. d), 5. b), 6. a), 7. c), 8. d), 9. c), 10. b).

За кожну правильну відповідь нарахуйте собі 1 бал.

1. Низький рівень (0-4 бали):

- Вказує на базові або обмежені знання вчителя в галузі загальнокультурної компетентності. Вчителю необхідно поглибити свої знання в різних аспектах культури. Зазначте, що наведені нижче побажання та рекомендації є лише загальними вказівками, і кожен вчитель може вибрати та адаптувати їх відповідно до своїх потреб і контексту роботи.

Рекомендації: залучайтесь до курсів та тренінгів з культурної компетентності, спілкуйтеся з колегами та експертами для обміну досвідом, запроваджуйте вивчення культурних аспектів у навчальний план.

2. Середній рівень (5-7 балів):

- Вказує на середній рівень розвитку загальнокультурної компетентності. Вчитель має базове розуміння ключових аспектів культури, але може потребувати додаткового дослідження та поглиблення знань.

Рекомендації: активно залучайтесь до культурних заходів та фестивалів, розглядайте можливості для вивчення культури через проекти та додаткові матеріали, створюйте педагогічні сценарії, де культурні аспекти є невід'ємною частиною уроків.

3. Високий рівень (8-10 балів):

- Вказує на високий рівень сформованості загальнокультурної компетентності. Вчитель має глибокі та широкі знання в різних аспектах культури, вміє їх інтегрувати у навчальний процес та виховання.

Рекомендації: ставайте лідером у впровадженні культурної компетентності у навчальний процес та шкільне середовище, організовуйте культурні заходи та ініціативи для учнів та колег, сприяйте обміну досвідом з іншими вчителями та беріть участь у мережевих заходах.

Додаток В

Поглиблене тестування загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи

Блок 1 : Знання культурної спадщини (максимум 15 балів)

1.1 Які культурні події або фігури є найбільш визначальними для розвитку вашого регіону? (5 балів)

1.2. Що ви розумієте під поняттям «культурний патримоній»? (5 балів)

1.3. Як ви його використовуєте у своїй навчальній практиці? (5 балів)

Блок 2: Інтеграція культурних аспектів (максимум 10 балів)

2.1. Дайте конкретний приклад, як ви інтегруєте культурні елементи в уроки математики чи Я досліджую світ. (5 балів)

2.2. Як ви ставитеся до врахування культурного контексту при виборі навчальних матеріалів? (5 балів)

Блок 3: Критичне мислення в культурних контекстах (максимум 10 балів)

3.1. Опишіть ситуацію, коли ви використовували критичне мислення для аналізу культурного явища в навчанні. (5 балів)

3.2. Як ви реагуєте на культурні виклики та протиріччя серед учнів у вашому класі? (5 балів)

Блок 4: Розробка та впровадження культурних проєктів (максимум 10 балів)

4.1. Опишіть свій досвід розробки та впровадження проєкту, що спрямований на вивчення та популяризацію культурної спадщини. (5 балів)

4.2. Як ви стимулюєте творчість учнів через культурні проєкти та ініціативи? (5 балів)

Блок 5: Використання культурних ресурсів (максимум 10 балів)

5.1. Як ви використовуєте мультимедійні та інтерактивні ресурси для підвищення культурної грамотності учнів? (5 балів)

5.2. Назвіть конкретні ресурси чи інструменти, які ви використовуєте для вивчення різних культур. (5 балів)

Оцінювання результатів тестування:

Блок 1: Знання культурної спадщини (максимум 15 балів)

1.1. 5 балів: Відповідь включає значущі культурні події чи фігури, що визначають регіон.

1.2. 5 балів: Відповідь вказує на розуміння поняття «культурний патримоній» у навчальній практиці.

1.3. 5 балів:Відповідь вказує на практичне використання поняття «культурний патримоній» у навчальній практиці.

Блок 2: Інтеграція культурних аспектів (максимум 10 балів)

2.1. 5 балів: Конкретний приклад інтеграції культурних елементів у навчальний процес, вказуючи на зв'язок з іншими предметами.

2.2. 5 балів: Загальне ставлення до врахування культурного контексту виражено в інтегрованому способі у виборі навчальних матеріалів.

Блок 3: Критичне мислення в культурних контекстах (максимум 10 балів)

3.1. 5 балів: Опис ситуації використання критичного мислення для аналізу культурного явища вказує на глибоке розуміння.

3.2. 5 балів:Відповідь на питання про реакцію на культурні виклики вказує на вміння адаптувати підходи та сприймати різницю.

Блок 4: Розробка та впровадження культурних проєктів (максимум 10 балів)

4.1. 5 балів: Досвід розробки та впровадження культурного проєкту свідчить про творчий та інноваційний підхід.

4.2. 5 балів: Сприяння творчості учнів через культурні проєкти вказує на ефективне використання таких ініціатив у навчанні.

Блок 5: Використання культурних ресурсів (максимум 10 балів)

5.1. 5 балів: Використання мультимедійних ресурсів для підвищення культурної грамотності демонструє високий рівень технологічної компетентності.

5.2. 5 балів: Конкретні ресурси вказують на обізнаність та ретельний вибір інструментів для вивчення різних культур.

Загальна оцінка:

45-55 балів: Високий рівень загальнокультурної компетентності

30-45 балів: Середній рівень загальнокультурної компетентності

0-30 балів: Низький рівень загальнокультурної компетентності

Додаток Г

Тест для визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи засобами медіаосвіти

Оберіть 1 правильну відповідь.

Блок 1: Розуміння Медіакультури

1.1. Яким чином медіаосвіта може впливати на формування культурного світогляду учнів?

- a) Застосовуючи тільки традиційні підходи
- b) Інтегруючи медіазасоби у навчальний процес
- c) Відмовляючись від використання медіа
- d) Використовуючи лише загальні теми

1.2. Які переваги використання медіаосвіти для розвитку культурної грамотності учнів?

- a) Зменшення різноманітності навчальних методів
- b) Збільшення інтерактивності та креативності
- c) Виключення учнів із процесу навчання
- d) Обмеження доступу до медіа

Блок 2: Медіаосвітні проекти

2.1. Як можна використати медіа для створення проектів, що сприяють розвитку культурної свідомості учнів?

- a) Використовуючи лише традиційні матеріали
- b) Залучаючи учнів до створення мультимедійних презентацій
- c) Відмовляючись від технологій
- d) Організуючи лише теоретичні дискусії

2.2. Які можливості медіаосвіти для вивчення культурної спадщини?

- a) Заборона використання медіа
- b) Створення власних культурних відеоматеріалів
- c) Обмеження доступу до інтернету

d) Використання лише паперових ресурсів

Блок 3: Критичне Мислення та Медіакритика

3.1. Як вчити учнів критично мислити про культурні аспекти представлених у медіазасобах?

a) Ігноруючи культурні аспекти

b) Сприяючи аналізу та обговоренню культурних елементів у контенті

c) Закликаючи до відмови від перегляду медіа

d) Використовуючи лише друковані матеріали

3.2. Які переваги використання медіакритики для формування культурної грамотності?

a) Зменшення критичного мислення

b) Сприяння розвитку аналітичних навичок

c) Виключення учнів із дискусій

d) Обмеження доступу до медіа

Ключ. За кожен правильну відповідь 1 бал.

1.1. b), 1.2. b)

2.1. b), 2.2. b)

3.1. b), 3.2. b)

- 6 балів: Високий рівень загальнокультурної компетентності за допомогою методів медіаосвіти. Учасник продемонстрував глибоке розуміння та ефективну інтеграцію культурних аспектів у навчанні.

- 3-5 балів: Середній рівень загальнокультурної компетентності за допомогою методів медіаосвіти. Учасник розуміє значення культурних аспектів, але може потребувати подальшого вдосконалення у використанні їх у навчанні та взаємодії.

- 0-2 бали: Низький рівень загальнокультурної компетентності за допомогою методів медіаосвіти. Учасник може потребувати значної підтримки та розвитку у вивченні та інтеграції культурних аспектів у свою педагогічну практику.

Додаток Д

Тест для визначення рівня загальнокультурної компетентності вчителів початкової школи засобами медіаосвіти

1. Яким чином медіаосвіта може сприяти формуванню культурного світогляду учнів?
 - a) Інтегруючи медіазасоби у навчальний процес
 - b) Застосовуючи традиційні підходи
 - c) Відмовляючись від використання медіа
 - d) Використовуючи лише загальні теми
2. Які переваги використання медіаосвіти для розвитку культурної грамотності учнів?
 - a) Зменшення різноманітності навчальних методів
 - b) Збільшення інтерактивності та креативності
 - c) Виключення учнів із процесу навчання
 - d) Обмеження доступу до медіа
3. Як можна використати медіа для створення проєктів, що сприяють розвитку культурної свідомості учнів?
 - a) Використовуючи лише традиційні матеріали
 - b) Відмовляючись від технологій
 - c) Залучаючи учнів до створення мультимедійних презентацій
 - d) Організуючи лише теоретичні дискусії
4. Які можливості медіаосвіти для вивчення культурної спадщини?
 - a) Заборона використання медіа
 - b) Обмеження доступу до інтернету
 - c) Створення власних культурних відеоматеріалів
 - d) Використання лише паперових ресурсів
5. Як вчити учнів критично мислити про культурні аспекти, представлені у медіазасобах?

- a) Ігноруючи культурні аспекти
 - b) Сприяючи аналізу та обговоренню культурних елементів у контенті
 - c) Закликаючи до відмови від перегляду медіа
 - d) Використовуючи лише друковані матеріали
6. Які переваги використання медіакритики для формування культурної грамотності?
- a) Сприяння розвитку аналітичних навичок
 - b) Зменшення критичного мислення
 - c) Виключення учнів із дискусій
 - d) Обмеження доступу до медіа
7. Як можна впроваджувати елементи медіакультури в різні предмети навчального плану?
- a) Обмежуючись традиційними підходами
 - b) Інтегруючи медіазасоби у вивчення різних предметів
 - c) Запроваджуючи лише теоретичні аспекти
 - d) Відмовляючись від змін у навчальному процесі
8. Чому важливо оцінювати культурну компетентність учнів у контексті використання медіа?
- a) Для підвищення кількості завдань на уроках
 - b) Для визначення ефективності використання медіа у навчанні
 - c) Щоб обмежити доступ учнів до медіазасобів
 - d) Для створення ізольованого навчального середовища
9. Які кроки можна підняти для підвищення власної медіакомпетентності вчителя початкових класів?
- a) Залучати учнів до створення мультимедійних матеріалів
 - b) Відмовитися від використання медіа
 - c) Обмежувати доступ до інтернету
 - d) Використовувати тільки друковані джерела
10. Які основні принципи медіаграмотності повинен враховувати вчитель при роботі з учнями?

- a) Обмеження доступу до медіа
- b) Застосування лише традиційних методів навчання
- c) Відмова від використання медіа на уроках
- d) Розвиток критичного мислення та аналітичних навичок

За кожен правильну відповідь нарахуйте 1 бал.

1.a, 2.b, 3.c, 4.c, 5.b, 6.a, 7.b, 8.b, 9.a, 10. d .

8-10 балів: Високий рівень загальнокультурної компетентності за допомогою методів медіаосвіти. Учасник продемонстрував глибоке розуміння та ефективну інтеграцію культурних аспектів у навчання.

7-4 балів: Середній рівень загальнокультурної компетентності за допомогою методів медіаосвіти. Учасник розуміє значення культурних аспектів, але може потребувати подальшого вдосконалення у використанні їх у навчання та взаємодії.

0-3 балів: Низький рівень загальнокультурної компетентності за допомогою методів медіаосвіти. Учасник може потребувати значної підтримки та розвитку у вивченні та інтеграції культурних аспектів у свою педагогічну практику.

**Декларація академічної доброчесності здобувача
ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я Зейналова Валерія Ісраїлівна, студентка 2 курсу, форми навчання заочна, факультету соціальної педагогіки та психології, спеціальність освітні, педагогічні науки, освітньо-професійної програми педагогіка вищої школи, адреса електронної пошти zeynalovaleros@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Формування мовної компетентності майбутніх фінансистів в умовах закладу вищої освіти» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

_____ Зейналова В. І.

_____ Локарева Г. В.